

**VAASAN YLIOPISTO
TEKNILLINEN TIEDEKUNTA
TIETOTEKNIikka**

Janika Leppänen

**TIETOTEKNIikka JA MEDIKASVATUS OSANA VARHAISKASVATUSTA
Tarkastelussa Kauhajoen kaupungin varhaiskasvatus**

Tietotekniikan
pro gradu -tutkielma

VAASA 2014

SISÄLLYSLUETTELO	sivu
TIIVISTELMÄ	4
ABSTRACT	5
1. JOHDANTO	6
1.1. Varhaiskasvatus	7
1.2. Tutkimustavoite	9
1.3. Tutkimusmenetelmät	9
1.4. Tutkimuksen rakenne	10
2. LAPSI, AIKUINEN JA TIETOKONE	11
2.1. Lapsi ja tietotekniikka	11
2.2. Varhaiskasvattaja	13
2.3. Internet	15
2.4. Elektroniset pelit	17
2.5. Oppimispelit	19
2.6. Pelaamisen vaikutus lapseen	20
3. TIETOTEKNIikka- JA MEDIAKASVATUS	22
3.1. Media	23
3.2. Mediakasvatuksesta	24
3.3. Uhkakuvia mediasta ja tietotekniikasta	28
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	32
4.1. Kyselylomake ja aineiston kerääminen	32
4.2. Aineiston käsittely	34
5. TUTKIMUKSEN TULOKSET	35
5.1. Taustatiedot	35
5.2. Mediakasvatus	39

5.3. Tietokoneen käyttö	40
5.4. Tietokoneen käyttötaidot ja koulutus	44
5.5. Mielipiteet tietotekniikasta ja mediakasvatuksesta	49
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	54
LÄHDELUETTELO	56
LIITTEET	60
LIITE 1. Kyselylomake	60
LIITE 2. Saatekirje	65
LIITE 3. Vastaajien tietokoneen toimintojen hallitseminen (n=52)	66
LIITE 4. Vastaajien mielipiteet tietotekniikasta ja mediakasvatuksesta lukumäärien ja prosenttiosuuksien mukaisesti (n=52)	68
LIITE 5. Vastaajien mielipiteet tietotekniikasta ja mediakasvatuksesta keskiarvon ja keskihajonnan mukaisesti (n=52)	73

KUVALUETTELO **sivu**

Kuva 1. Peliä ikärajamerkinnät.	19
Kuva 2. Peliä sisältösymbolimerkinnet.	19
Kuva 3. Mediakasvatuksen kokonaisuus.	26

KUVIOLUETTELO **sivu**

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ikäjakauma.	36
Kuvio 2. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutusaste.	36
Kuvio 3. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammattinimikkeet.	37
Kuvio 4. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan työhistorian pituus alalla.	38
Kuvio 5. Lapsiryhmien ikärakenne.	39
Kuvio 6. Mediakasvatuskoulutustausta.	40
Kuvio 7. Tietokoneen käyttö vapaa-ajalla.	41
Kuvio 8. Tietokoneen käyttö työssä.	42
Kuvio 9. Varhaiskasvattajien tietokoneen hyödyntäminen työssä.	42
Kuvio 10. Tietokoneen käyttötaidot.	45

TAULUKKOLUETTELO **sivu**

Taulukko 1. Tietokoneen käyttö lasten kanssa.	43
Taulukko 2. Tietokoneen käyttö työssä muutoin kuin lasten kanssa.	44
Taulukko 3. Atk-koulutuksen toistuvuus.	45
Taulukko 4. Lisäkoulutuksen tarve.	48

VAASAN YLIOPISTO**Teknillinen tiedekunta**

Tekijä:	Janika Leppänen	
Tutkielman nimi:	Tietotekniikka ja mediakasvatus osana varhaiskasvatusta: tarkastelussa Kauhajoen kaupungin varhaiskasvatus	
Ohjaajan nimi:	Merja Wanne	
Tutkinto:	Kauppätieteiden maisteri	
Oppiaine:	Tietotekniikka	
Opintojen aloitusvuosi:	2010	
Tutkielman valmistumisvuosi:	2014	Sivumäärä: 74

TIIVISTELMÄ:

Nykypäivänä elämme tietoyhteiskunnassa, jossa media ja tietotekniikka ovat hyvin olennainen osa jokapäiväistä elämäämme. Lapset ovat tulevaisuuden toimijoita tietoyhteiskunnassamme, joten lapsia pitäisi pyrkiä ohjaamaan kohti ”digitaalista aikakautta”, jota tällä hetkellä elämme ja todennäköisesti tulemme myös tulevaisuudessa elämään. Tietoyhteiskunnan asettaessa erilaisia taitovaatimuksia toimijoilleen, nämä vaatimukset tulee myös huomioida jo pienten lasten elämässä, jolloin heillä olisi paremmat tiedot, taidot ja valmiudet toimia yhteiskunnassamme.

Tutkimuksen tavoitteena oli tutkia, miten Kauhajoen kaupungin varhaiskasvatuksen päivähoitopuolella on huomioitu mediakasvatus sekä millä tasolla tietotekniikan osaaaminen ja hyödyntäminen on tällä hetkellä. Samalla selvitettiin, miten varhaiskasvattajat käyttävät tietotekniikkaa oman työnsä tukena ja lasten kanssa toimiessaan. Tutkimuksen keskeisenä osa-alueena oli internetkysely, joka on suoritettu varhaiskasvatuksen henkilökunnalle. Internetkyselyn avulla saatiin tietoa siitä, millaiset ovat henkilökunnan tiedot, taidot, näkemykset ja käsitykset mediakasvatuksen ja tietotekniikan osalta.

Internetkyselyn tulosten avulla pystyttiin havainnoimaan millaisia kehitystarpeita ja -haasteita Kauhajoen kaupungin varhaiskasvatukselle voidaan asettaa mediakasvatuksen ja tietotekniikan suhteen. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että mediakasvatukseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota ja lisätä tämän osalta koulutusta, jotta mediakasvatus osattaisiin ottaa varhaiskasvattajien työssä paremmin huomioon. Varhaiskasvattajien tietotekniset perustaidot ovat tutkimuksen perusteella kohdallaan, mutta tietyt osa-alueet vaativat kuitenkin enemmän tietämystä ja koulutusta. Tietotekniikan osalta koulutusta ja kehitystä tarvittaisiin erityisesti siitä, miten varhaiskasvattajat voisivat hyödyntää tietotekniikkaa työnsä suunnittelussa sekä lasten kanssa toimiessaan.

UNIVERSITY OF VAASA**Faculty of Technology****Author:**

Janika Leppänen

Topic of the Master's Thesis:

Information technology and media education in city of Kauhajoki's early childhood education

Instructor:

Merja Wanne

Degree:

Master of Science in Economics and Business Administration

Major subject:

Computer Science

Year of Entering the University:

2010

Year of Completing the Master's Thesis:

2014

Pages: 74

ABSTRACT:

Nowadays we are living in information society where media and information technology are essential part of our everyday life. As Children are the actors of our future information society, they need guiding towards "digital era" which we are living at the moment and probably will be living in the future. Information society requires different skills for the actors. These requirements must be taken into account in little children's life giving them better skills, information and capacity to act in our society.

The aim of the research was to explore how city of Kauhajoki's early childhood education is taken into account media education, as well as what level of information technology skills and utilize is currently. The research included also how personnel of early childhood education use information technology in their own work. The key part of the research was internet survey which was completed for the personnel of the early childhood education. Internet survey provided information on personnel's information, skills, views and opinions about media education and information technology.

Internet survey results showed what kind of needs and challenges could be set for Kauhajoki early childhood education regarding the media education and information technology. The research results proved that media education needs more attention and education so personnel could pay more attention to media education. Kauhajoki early childhood education personnel's basic information technology skills are good but some specific sectors need more information and education. The sectors which need more training are work planning and acting with children.

KEYWORDS: Information Technology, Media Education, Early Childhood Education

1. JOHDANTO

Maailmanlaajuisella tasolla Suomi on tunnustettu tietoyhteiskunnaksi. Suomen katsotaan olevan edelläkävijä tietoyhteiskunnallisessa kehityksessä. Suomen yhteiskunnan kehittyminen on ollut todella nopeaa tietoyhteiskunnaksi, jonka myötä myös tietoyhteiskunnan toimijoilta odotetut tarvittavat tieto- ja taitovaatimukset ovat muuttuneet. Tietoyhteiskunnan toimijoilta eli kansalaisilta odotetaan yhä enemmän laajenevassa mittakaavassa olevia uusia taitoja ja tietoja, jotka muodostuvat suurilta osin mediataidoista ja teknis-käytännöllisestä osaamisesta. Kansalaisten tulisi pyrkiä suhtautumaan avoimesti tietoyhteiskuntaa kohtaan, omata nopeaa omaksumiskykyä, ongelmanratkaisutaitoja sekä kyettävä itsenäisesti hankkimaan tietoa ja tuottamaan sitä. (Tieke 2009; Valtioneuvosto 2006: 6, 12.)

Yhteiskuntamme suurten muutosten vuoksi lapsuus on muuttunut paljon viimeisten vuosikymmenien aikana. Lapsien ja nuorten näkökulmasta katsottuna he ovat Suomen tietoyhteiskunnan edelläkävijöitä. Nykylapset ovat syntyneet suoraan tietoyhteiskuntaan ja heitä ympäröi jatkuvasti kehittyvä teknologia sekä sen osana suuri määrä erilaisia tieto- ja viestintäteknisiä laitteita ja asioita. Näiden lisäksi lapset ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa erilaisten medioiden kanssa. Heidän on vaikea kuvitella sellaista elämää, jolloin ei vielä ole ollut esimerkiksi matkapuhelimia, tietotekniikkaa tai televisiota. Tieto- ja viestintäteknikan sekä median ollessa hyvin olennaisessa roolissa elämässämme, olisi hyvin tärkeää, että ne huomioitaisiin jo ennen kouluikää tapahtuvaa kasvatusta. (Inkinen 2005: 9; Järvinen, Lindh & Alamäki 2001: 7–8; Suoranta, Lehtimäki & Hakulinen 2001: 21–22.)

Voidaan ajatella, että varhaiskasvatus on monien lasten ensimmäinen oppimisympäristö. Tärkeää on, että lapsen ensimmäisessä oppimisympäristössä huomioitaisiin tietoyhteiskunnan asettamia tavoitteita, johon tässä yhteydessä voidaan nostaa mediakulttuuri. Mediakulttuurin yhtenä osa-alueena on tieto- ja viestintäteknikka sekä näiden hyödyntäminen. Lapset, media ja tietotekniikka ovat yhtälö, johon usein suhtaudutaan kielteisesti. Toki tämä yhtälö ei ole pelkästään positiivinen asia, sillä kaikilla asioilla on omat kääntöpuolensa. Kuitenkin median ja tietotekniikan avulla pystytään opettelemaan monia

erilaisia hyödyllisiä taitoja pienten lasten toiminnassa, joita lapset tulevat tarvitsemaan toimiessaan tietoyhteiskunnassamme. On tärkeää, että nykyajan lapset saavat jo pienestä pitäen mahdollisuuden opetella media-, tietotekniikka- ja viestintätaitojaan turvallisessa ympäristössä vanhempien ja varhaiskasvattajien ohjauksessa ja valvonnassa.

1.1. Varhaiskasvatus

Suomessa varhaiskasvatuksella on yli satavuotinen historia. Ensimmäinen kansanlastentarha perustettiin Helsinkiin vuonna 1888. Varhaiskasvatuksella on monivaiheinen historia, jota nykypäivänä säätelevät erilaiset lait, linjaukset ja suositukset. Näiden arvopohja perustuu kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin ja säädöksiin sekä muihin asiakirjoihin. Suomessa varhaiskasvatus on yhteiskunnan järjestämää, valvomaa ja tukemaa toimintaa. Varhaiskasvatus on kokonaisuus, joka koostuu pienten lasten hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia, kun tämä toteutuu, lapsella on mahdollisimman hyvät lähtökohdat tasapainoiseen kasvuun, oppimiseen ja yksilönä kehittymiseen. Keskeisimpänä voimavarana varhaiskasvatuksessa on osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, järjestöt, seurakunnat ja yksityiset palveluntarjoajat. (Ainasoja 2008: 36; Stakes 2005: 11–15.)

Suomen varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa on huomioitu myös tietoyhteiskunnan asettamia tavoitteita. Varhaiskasvatusta ohjaavia asiakirjoja ovat Sosiaali- ja terveysministeriön laatima valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista sekä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen laatima valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirja.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista on asiakirja, johon on koottu suomalaisen varhaiskasvatuksen keskeisimpiä periaatteita ja kehittämisen painopisteitä. Asiakirja on laadittu vuonna 2002. Valtakunnallisten linjauksien tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun kehittämistä varhaiskasvatuksessa. Linjaukset huomioivat henkilöstön ammatillista osaamista siten, että

varhaiskasvatuksessa pystyttäisiin vastaamaan yhteiskunnan tuomiin muutoksiin. Tällöin myös varhaiskasvatuksen tulee olla tasavertaisesti mukana tietoyhteiskunnan kehittämistyössä ja tämän myötä toimintaympäristön muutoksen kehityksessä. Valtakunnallisissa linjauksissa yhdeksi haasteeksi on asetettu henkilökunnan koulutus, jossa täytyisi huomioida tietotekniikan käyttäminen yhtenä varhaiskasvatuksen työvälineenä. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2002: 7, 14, 23.)

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisia linjauksia käsittelevässä valtioneuvoston periaatepäätöksessä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tehtäväksi annettiin laatia valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirja, joka on laadittu vuosina 2003–2005. Asiakirjan tarkoituksena on ohjata varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteutusta valtakunnallisella tasolla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa on osaltaan huomioitu mediakasvatus, tieto- ja viestintäteknikka, jotka liittyvät hyvin olennaisena osana nyky-yhteiskuntaamme. Varhaiskasvattajien koulutuksen ja ammatillisen osaamisen tuoma tietotaito ja kokemus luovat vahvan perustan kasvattajan ammatitaidoille. Kasvattajien tulisi pyrkiä jatkuvasti ylläpitämään ja kehittämään osaamistaan sekä tiedostamaan mahdolliset muuttuvat tarpeet varhaiskasvatuksessa. Kasvattajien tulisi myös tiedostaa uuden teknologian tuomat mahdollisuudet, sekä huomioida tieto- ja viestintäteknikan hyödyt ja edellytykset työnsä tukena. (Stakes 2005: 16–17.)

Varhaiskasvatuksen perusteet luovat pohjan pienten lasten mediakasvatukselle. Median kuuluessa nykypäivään olennaisesti, kasvattajien olisi hyvä seurata lasten mediakulttuuria. Varhaiskasvatuksen keskeiset sisällöt jakautuvat kuuteen eri orientaatioon, joita ovat: matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen. Nämä orientaatioisällöt muodostavat kokonaisuuden, joiden avulla pyritään turvaamaan lapselle syntyvän maailmankuvan monipuolisuus, eheys ja kokonaisvaltaisuus. Orientaatiot auttavat varhaiskasvattajaa suunnittelemaan lapsille mielekkäitä oppimistapahtumia ja sisältöjä. Media sekä tieto- ja viestintäteknikka tarjoavat hyviä työskentelytapoja, välineitä ja materiaaleja oppimistapahtumien tueksi. (Stakes 2005: 21, 26–27; Pentikäinen, Ruhala & Niinistö 2007: 103–104.)

1.2. Tutkimustavoite

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa nykytilanteeseen perustuen, miten Kauhajoen kaupungin varhaiskasvatuksessa on huomioitu mediakasvatus sekä miten henkilökunta käyttää ja hyödyntää tietotekniikkaa työnsä tukena ja lapsien kanssa toimiessaan. Varhaiskasvatuksen henkilökunta on hyvin olennainen osa lasten kehitystä, opetusta ja kasvatasta, joten heidän suhtautumisensa, osaamisensa ja kiinnostuksensa mediakasvatusta ja tietotekniikkaa kohtaan on tärkeää selvittää.

Tutkimuksen tarkoituksena on saada selville, millaisia kehittämistarpeita ja ongelma-kohtia Kauhajoen kaupungin varhaiskasvatuksessa on mediakasvatuksen ja tietotekniikan suhteen. Tutkimuksen tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten mediakasvatus ja tietotekniikan osaaminen ja hyödyntäminen on huomioitu?
2. Mitkä ovat henkilökunnan suhtautuminen, tiedot ja taidot mediakasvatusta ja tietotekniikkaa kohtaan?
3. Millaisia kehittämistarpeita voidaan asettaa?

1.3. Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, joka suoritetaan internetkyselyn avulla Kauhajoen varhaiskasvatuksen päiväkotien ja ryhmäperhepäiväkotien henkilökunnalle. Kyselystä saaduista vastauksista on koostettu erilaisia kaavioita ja taulukoita joista käy ilmi prosentuaalisia osuuksia, vastaajamääriä, keskiarvoja ja keskihajontoja. Tulosten analysoinnin tukena toimii teoria, johon on tukeuduttu tuloksia käsitellessä. Näiden avulla pystytään saamaan vastaukset tutkimuskysymyksiin ja lopputuloksena saadaan tietoa siitä, millä tasolla Kauhajoen varhaiskasvatuksen mediakasvatuksellinen ja tietotekninen osa-alue on tällä hetkellä ja millaisia kehitystarpeita heille voidaan asettaa näiden osalta.

1.4. Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen luvussa 2. käsitellään tietotekniikkaa, erityisesti lapsen ja kasvattajan näkökulmasta. Luvussa 3. puolestaan käsitellään tietotekniikka- ja mediakasvatusta, sekä uhkakuvia, joita media ja tietotekniikka tuovat esille nykypäivänä. Nämä kaksi kappaletta toimivat teoriapohjana tutkimuksen kyselylle. Luvussa 4. kuvataan tutkimuksen toteutusta, sekä kyselylomakkeen sisältöä, aineiston keräystä ja käsittelyä. Luvussa 5. esitellään tutkimuksen tuloksia sanallisesti ja erilaisin taulukoin ja kuvioin. Viimeinen luku 6. sisältää tutkimukseen liittyvät johtopäätökset.

2. LAPSI, AIKUINEN JA TIETOKONE

Tilastokeskuksen tutkimusten mukaan vuonna 2012 88 prosentilla Suomen kaikista kotitalouksista oli tietoteknisiä laitteita ja 90 prosenttia 16–74 vuotiaista käytti internetiä. (Tilastokeskus 2012a; Tilastokeskus 2012b.) Liioittelematta voi sanoa, että jokaisella tämän päivän lapsella on jonkinlainen kosketus tietotekniikkaan ja se kuuluu lasten normaaliin toimintaympäristöön niin kotona, päiväkodissa kuin koulussakin. Lapset kasvavat siis ympäristöissä, jossa tietotekniikka on osana arkea. Lasten ollessa tulevaisuuden toimijoita tietoyhteiskunnassa, odotukseksi voidaan asettaa, että juuri nämä lapset kasvaisivat aktiivisiksi ja innokkaiksi tiedon etsijöiksi sekä uuden tiedon luojiksi. Tieto- ja viestintäteknikka antaa hyvän mahdollisuuden tiedonhankintaan ja -luomiseen, ilmaisutaitoihin, kommunikointiin ja erilaiseen vuorovaikutukseen jopa kansainvälisesti. (Pekkarinen 2001: 7–80; Kankaanranta 2001: 93.)

2.1. Lapsi ja tietotekniikka

Tietokoneet luovat lapsille ympäristön, jonka avulla lapset voivat opetella toimimaan ja toiminnan välityksellä hallitsemaan uusia erilaisia asioita (Ojala & Siekkinen 1996: 9). Lapsen käyttäessä tietokonetta ei voida kiinnittää huomiota pelkästään käyttötaitoihin, vaan tässä yhteydessä törmätään myös medialukutaitoon. Lapset oppivat helposti tietokoneen teknisen käytön ja hallitsemisen. Heidän ymmärryksensä ei kuitenkaan riitä tietokoneen tarjoamaan materiaaliseen sisältöön, eivätkä he myöskään osaa erottaa materiaalin oleellisia tietosisältöjä. Näiden asioiden ymmärtämiseen lapset tarvitsevat mediakasvatusta tuekseen. (Kontio 2008: 1.)

Lasten ja nuorten osalta tietotekniikan lupaavimmat sovellusalueet kohdistuvat tiedonhankintaan ja oppimiseen. Oppimisympäristöt on tehty hyvin elämyksellisiksi, jotka lisäävät oppimishalukkuutta ja -tuloksia. Tietotekniikka antaa monia erilaisia mahdollisuuksia luovaan ongelmanratkaisuun ja päättelyyn sekä tutkivaan ja yhteistoiminnalliseen oppimiseen. (Mustonen & Pulkkinen 2003: 53.)

Tietotekniikan hyödyntäminen opetuksen tukena edellyttää taitoja, joita voidaan kehittää tietotekniikkakasvatuksen avulla. Tärkeää olisi, että käyttäjä tuntisi tietokoneen, kameran, skannerin, tulostimen ja internet-selaimen toimintaperiaatteen. Ohjelmien käyttö ja tekniikoiden soveltaminen on tärkeää. Erilaisten tekniikoiden osaaminen ja välineosaaminen ei tulisi olla pääasiallinen oppimiskohde, vaan ne tulisi pyrkiä liittämään oppimiseen tiedonetsinnän, ongelmanratkaisun, viestinnän, pelaamisen ja yhteistoiminnallisen ryhmätyön välityksellä. Muunlaiset toiminnalliset taidot, kuten esimerkiksi hiirenkäyttötaito syntyy luonnostaan, kun oppijan tiedonmäärä kasvaa ja hän tietää mitä tietotekniikalla voi tehdä. (Mustonen & Pulkkinen 2003: 55.)

Tietotekniikka tarjoaa paljon erilaisia mahdollisuuksia sekä voimavaroja oppimisen edistämiseen. Tietotekniikan avulla pystytään tukemaan yhteistoiminnallista ryhmätyöskentelyä vuorovaikutuksen korostuessa ja samalla motivoidaan lasta työskentelyyn. Yhteistoiminnallisen ryhmätyön merkitys korostuu lapsilla, koska he työskentelevät usein tietokoneella yhdessä. Tietoteknisessä oppimisympäristössä lasten välinen yhteistoiminnallisuus on vuorovaikutteista, joka tuo vertaisoppimisen mahdolliseksi. Yhteistoiminnallisuus on lapsille hyvä oppimismuoto, koska silloin he pystyvät yhdessä suorittamaan tehtäviä joista he eivät välttämättä yksin suoriutuisi. Yhdessä onnistuminen synnyttää myönteisiä onnistumisen tunteita. (Niinistö & Ruhala 2006: 89.)

Lapset ovat ennakkoluulottomia sekä avoimia ottamaan haltuunsa tietoteknisiä laitteita. Tietoteknisistä laitteista tulee helposti osa lasten toimintaympäristöä. Lasten silmin katsottuna tietokone on aina ollut olemassa ja se on vain yksi väline muiden välineiden joukossa. Parhaimmassa tapauksessa tietotekninen oppimisympäristö laajentaa lapsen maailmankatsomusta, opettaa luovaa ongelmanratkaisutaitoa ja auttaa uusien asioiden ymmärtämistä. Lasten uteliaisuus ja uuden oppimisen ilo ohjaa lapsia monipuolisiksi ja taitaviksi tietokoneen ja internetin käyttäjiksi. Kuitenkin täytyy huomioida asian kääntöpuoli, sillä nämä ominaisuudet voivat aiheuttaa lapsille turvattomuudentunnetta ja vaikeuksia. Aikuisen tulisi aina tietää, mitä lapsi tekee tietokoneella. (Niinistö & Ruhala 2006: 89.)

Internetin, pelaamisen ja opetusohjelmien lisäksi tietokonetta voidaan käyttää lasten kanssa myös esimerkiksi piirtämiseen ja kirjoittamiseen. Tietokoneella työskennellessä lapsella kehittyvät tietokoneen käyttö- ja hallintaidot sekä motoriikka. (Niinistö & Ruhala 2006: 89.) Alle kouluikäiset lapset aloittavat usein tietokoneeseen tutustumisen piirto-ohjelmien tai helppojen pelien välityksellä. (Peura, Veikkolainen, Kankkonen & Suutari 2006: 24.)

Varhaiskasvatuksen toimialalla on tehty toiminnallisia tutkimuksia. Tutkimukset ovat osoittaneet, että aikuisen opastaessa ja ohjatessa lapsia tietotekniikan mahdollisuuksiin, lapset ovat olleet hyvin innostuneita ja kiinnostuneita käyttämään tietokonetta myös tiedon hankintaan pelaamisen sijasta. Tärkeää on, että lasten kanssa toimivat varhaiskasvattajat tiedostaisivat tietotekniikan mahdollisuuksia ja näin ollen pystyisivät ohjaamaan lapsien tietoteknistä kasvatusta. (Mustonen & Pulkkinen 2003: 53.)

Lapset oppivat helposti tietokoneen teknisen hallinnan ja kokevat sen käytön helpoksi. Lapsi ei kuitenkaan välttämättä pysty ymmärtämään näkemänsä materiaalin sisältöä. Vaikka tekniset taidot ovat kohdallaan, lapsi tarvitsee medialukutaitoa ymmärtääkseen informaation, jonka hän kohtaa mediamaailmassa. Tärkeää on huomioida, jotta tietokoneen käyttötaidot ja medialukutaito ovat eri asioita. Oppiakseen käsittelemään median sisältöjä kriittisesti sekä osallistumaan siihen, lapsi tarvitsee mediakasvatusta, että heidän mediankäsittelytaitonsa kehittyisivät. (Inkinen 2005: 99.)

2.2. Varhaiskasvattaja

Varhaiskasvattajia saattaa hämmentää, kun media on muuttunut yhä enemmän digitaaliseen ja visuaalisempaan suuntaan. Digitaalinen ja visuaalinen media on tämän päivän lapsille jokapäiväinen tuttava, koska he ovat syntyneet suoraan digitaalisen median aikaan. Nämä sisällöt voivat kuitenkin usein olla kasvattajalle vieraita ja outoja. (Niinistö & Ruhala 2007: 125.) Marc Prensky (2001) on esittänyt artikkelissaan mielenkiintoisen näkemyksen nykyajan sukupolven ja vanhemman sukupolven eroista. Nykyajan sukupolvi, joita Prensky kutsuu digitaalisiksi alkuasukkaiksi (*digital natives*), ovat syntyneet

suoraan digitaaliseen aikaan ja he puhuvat yhteistä kieltä tietokoneiden, internetin ja kännyköiden kanssa. Vanhempaa sukupolvea Prensky kutsuu digitaalisiksi maahanmuuttajiksi (*digital immigrants*), jotka opettelevat puhumaan digitaalisten alkuasukkaiden kanssa samaa kieltä. He oppivat, omaksuvat ja sopeutuvat uuteen ympäristöönsä, mutta osaltaan säilyttävät alkuperäisestä kielestään oman ”aksenttinsa”. Nykypäivän lasten sanotaan olevan luontaisesti digitaalisia, kasvattajien opetellessa uudenlaista kulttuuria ja kieltä.

Vielä nykyaikanakin monet aikuiset ajattelevat tietokoneen olevan eräänlainen rasite, jota heidän on pakko opetella käyttämään. Työelämässä on vielä paljon sukupolvia, joille tietotekniikka on uusi asia. Tällöin tietokoneen käyttötaidot ovat vielä opettelemisen asteella, jolloin se mielletään vaikeaksi ja pelottavaksi asiaksi. Varhaiskasvattajien suurena haasteena on, miten he osaavat ohjata ja opettaa lapsia tietotekniikan monipuolisiksi käyttäjiä. Haasteet voidaan kohdistaa myös pienimpien lasten toimintaan, koska tieto- ja viestintättekniikka ympäröi heidänkin elämäänsä. (Muhonen 2001: 55; Kankaanranta 2001: 93.)

Varhaiskasvattajan on vaikea opetella tietotekniikan käyttöä ja hyödyntämistä, varsinkin työpäivien aikana, koska siihen ei usein löydy aikaa eikä välttämättä laitteistoa. Useimmiten käy niin, että varhaiskasvattajat joutuvat hankkimaan tieto- ja viestintättekniiset taitonsa työpaikan ulkopuolelta. (Pekkarinen 2001: 87.) Mahdollisesti työnantaja on järjestänyt varhaiskasvattajille erilaisia kursseja tietotekniikasta, mutta ne ovat useimmiten lyhytaikaisia sekä rajoittuvat vain tiettyyn osa-alueeseen, kuten esimerkiksi johonkin tiettyyn ohjelmaan. Tällaisten kurssien sisältöä voi olla vaikeaa soveltaa lasten kanssa toimimiseen ja itse käytäntöön. (Muhonen 2001: 55.) Hankkiessa tietoja ja taitoja työpaikan ulkopuolelta, henkilön täytyy useimmiten olla hyvin motivoitunut ja kiinnostunut tietotekniikasta sekä sen mahdollisuuksista, jotta haluaa käyttää omaa aikaansa kouluttautumiseen.

Tietotekniikan uudistuessa ja kehittyessä nopeaa tahtia, taidot vanhenevat nopeasti. Tietoteknisiä tietoja ja taitoja pitäisi ylläpitää jatkuvasti, jotta käyttäjät pysyisivät ajan hermolla. Varhaiskasvattajan on tärkeää saada tietoa siitä, miten tietokonetta voidaan hyö-

dyntää lasten kanssa toimiessa. Varhaiskasvattajan saadessa tietämystä ja kokemusta tietotekniikasta, he löytävät itselleen ja omalle lapsiryhmälleen sopivimmat tavat hyödyntää tietotekniikkaa. Kokemuksen kerääminen edellyttää kuitenkin kiinnostunutta ja rohkeaa asennetta. Varhaiskasvattajan saadessa hyvän ”otteen” tietotekniikkaan, hän helpommin oivaltaisi sen yhdeksi opetuksen resurssiksi, jolloin tietotekniikka toimisi hyvänä apuvälineenä työssä. (Muhonen 2001: 55.)

2.3. Internet

Lapset suhtautuvat internetin käyttöön yleensä hyvin avoimesti ja myönteisesti. Kasvattajat suhtautuvat siihen usein hyvin ristiriitaisesti, koska internet tarjoaa paljon hyviä mahdollisuuksia hauskaan ja kehittävään tekemiseen, mutta kuitenkin se sisältää paljon haitallisia materiaaleja ja kontakteja. Kasvattajan tulisi ajatella internet sosiaalisena ympäristönä, joka tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia, mutta samalla myös riskejä. Internetissä seikkaillessaan lapsi tarvitsee aikuisen tuekseen oppiakseen turvalliset internetin käyttötaidot, kuten lapsi tarvitsee aikuista tuekseen muussakin elämässä. (Peura ym. 2006: 24.)

Internetin käyttö tuo paljon erilaisia mahdollisuuksia. Tavallisimmin internetin käyttö on tiedonetsintää, oppimista, viestintää, sosiaalista kanssakäymistä tai ainoastaan viihdeellistä toimintaa. Vaikka internet on ollut maailmaa mullistava ja mahtava keksintö, se tuo runsaiden mahdollisuuksien mukana myös paljon riskejä. Internetin käyttö ei vaadi teknisiä valmiuksia paljonkaan, vaan enemmänkin sisällön käsittelyä vaativia taitoja. Käyttäjän tulisi osata erottaa oikea ja väärä tietosisältö toisistaan sekä toimia internetissä turvallisesti. Nämä taidot ovat perustaitoja, joita jokainen tarvitsee nykypäivänä. (Niinistö & Ruhala 2006: 89.)

Internetissä sijaitsevan tiedon ja materiaalin sisällön oikeellisuudesta ei vastaa mikään taho, vaan se on käyttäjän itsensä arvioitavissa. Internet sisältää paljon materiaalia, joka on käyttökelpoista, mutta mukaan mahtuu myös ”väärää” tietoa, joka saattaa olla sopimatonta ja mahdollisesti jopa laitonta. Nämä materiaalit ovat kaikkien niin aikuisten

kuin lastenkin saatavilla. Tämän vuoksi käyttäjän pitäisi oppia ”suodattamaan” internetin sisältöjä jo pienestä lähtien. (Niinistö & Ruhala 2006: 90.)

Lapsen on tärkeää käyttää internetiä yhdessä aikuisen kanssa. Lapsen aloittaessa tutkimusretkeään internetin ihmeelliseen maailmaan, se olisi turvallisinta aloittaa yhdessä aikuisen kanssa selailemalla ja tutustumalla lapsille soveltuviin sivustoihin yhdessä. Samalla voidaan harjoitella nettikäyttäytymistä ja sopia yhteisistä pelisäännöistä. Näin aikuisille syntyy parempi käsitys siitä minkälaisia sivustoja ja palveluita lapset internetissä käyttävät. Lapset ajautuvat helposti heille soveltumattomille sivustoille. Mitä enemmän lapsi viettää aikaa internetissä sitä suurempi riski on eksyä vääränlaisille sivustoille. (Niinistö & Ruhala 2006: 90.)

Tieto- ja viestintätekniikka sekä media tuovat uusia hyviä mahdollisuuksia tiedon etsintään sekä täydentämiseen, unohtamatta dokumentointia. Hyvänä esimerkkinä voidaan pitää luontoa. Päiväkodeissa tehdään usein erilaisia luontoretkeä. Tällöin luontoretkeä voisi jatkaa vielä päiväkodissakin tutustumalla nähtyihin asioihin esimerkiksi lintuihin ja niiden ääniin internetin välityksellä. Tällöin voidaan ajatella eduksi se, että varhaiskasvattajakin saattaa lisätä samalla omaa luontotietämystään. (Pekkarinen 2001: 82.)

Internetin hyötykäyttöä voi lähteä opettelemaan lapsen kanssa jo hyvin pienestä lähtien. Lapsi voi olla aikuisen mukana esimerkiksi etsimässä tietoa tai katsomassa kuvia. Internetin välityksellä on helppo oppia käsittämään maailmaa ja sen erilaisuutta. Aikuisella on oma vastuunsa lapsen internetin käytöstä, eikä hän saa oman osaamattomuutensa tai tietämättömyytensä vuoksi antaa lapsen yksinään seikkailla internetin syövereissä. Aikuisen tietämys kasvaa, kun hän yhdessä tutustuu lapsen kanssa internetin maailmaan. Aikuinen kuitenkin tietää, mikä sisältö on lapselle sopivaa ja mikä ei, vaikka tietotaito tekniikan suhteen ei olisikaan kohdillaan. Lapsen tutustuessa internetin tarjoamaan tietoon paremmin ja ymmärtäessä miten se rakentuu ja koostuu, hän oppii käsittelemään sisältöjä sopivan kriittisesti. (Lehtipuu 2006: 152–153.)

2.4. Elektroniset pelit

Viimeisten vuosikymmenien aikana lasten mediamaailma on suurilta osin rakentunut vuorovaikutteiseksi, jonka myötä erilaiset elektroniset pelit ovat nousseet hyvin olennaiseksi osaksi eri-ikäisten lasten arkielämää. Tämän on vaikuttanut huomattavasti lasten kasvuympäristöön. Pelejä on paljon erilaisia ja niiden pelaaminen tapahtuu esimerkiksi tietokoneella, kännykällä, tabletilla tai erilaisilla pelikonsoleilla. Teknologian huima kehittyminen on tehnyt pelaamisen ”helpoksi”, eikä se useinkaan edellytä vaativia toimintoja tai taitoja. Tämä on mahdollistanut elektronisten pelien pelaamisen yhä nuorempien lasten keskuudessa. Pelien pelaaminen on yleistynyt valtavasti ja niihin käytetty aika on lisääntynyt. Tämä johtaa usein siihen, että perheen yhteinen aika jää vähäisemmäksi. Näiden asioiden myötä pelien vaikutus lapsen kehitykseen ja kasvatukseen on kiistaton. Vanhempien ja kasvattajien olisi tärkeää ymmärtää pelien sisältöjä ja puoleensavetävyyttä sekä saada tietoa siitä, miten pelejä voitaisiin käyttää lasten kehityksen, oppimisen ja leikin tukena. Tärkeää on myös saada tietoa pelien aiheuttamien mahdollisten kehitysriskien ehkäisyyn. (Salonkoski 2006: 1.)

Elektronisten pelien kirjo on laaja, internetin ilmaispeleistä erilaisiin maksullisiin konsoli- ja tietokonepeleihin. Lapsille suunnattuja pelejä löytyy jo taaperoi-ikäisestä lähtien ja jotkin pelit sopivat jopa vauvai-ikäisille. Varhaisimmassa kehitysvaiheessa olevia lapsia kiinnostavat lähinnä yksinkertaiset pelit, jotka sisältävät kirkkaanvärisiä hahmoja. Yllätyksellisyys ja pelissä tapahtuva toistettavuus sekä äänet lisäävät pelin kiinnostavuutta. Ennen kouluikää lasten suosikkeja ovat pelit, jotka sisältävät erilaisia hahmoja, kuten esimerkiksi Muumeja tai Teletappeja. Pelien hahmoista muodostuu usein idoleja ja sankareita, joita he pitävät osaltaan omina roolimalleinaan. (Salonkoski 2006: 2.)

Vaikka elektroniset pelit eivät usein ole opetustarkoitukseen, ne silti opettavat lapselle monia erilaisia taitoja, kuten ongelmanratkaisua, päättelykykyä sekä visuaalista hahmotamista. Itse pelaaminen ei opeta lapselle varsinaisia tietoteknisiä taitoja, sen on kuitenkin todettu alentavan kynnystä teknisten välineiden ja tietokoneen hyötykäyttöön. Pelien sisältäessä erilaisia teemoja, lapset oppivat näiden kautta usein myös esimerkiksi

historiaa ja vieraita kulttuureja. Pelit usein tukevat myös englannin oppimista. (Salonkoski 2006: 4–5.)

Lapset samaistuvat ja eläytyvät helposti pelimaailmaan, jolloin he kohtaavat erilaisia tunnetiloja. Pelien sisältämät seikkailut herättävät erilaisia tunteita, jotka tukevat lapsen tunne-elämän kehitystä. Lapsi pystyy pelien välityksellä opettelemaan ja erottelemaan erilaisia tunnetiloja, kuten iloa ja surua. Sosiaaliset taidot kehittyvät, kun lapset pelaavat yhdessä ja joutuvat neuvottelemaan pelivuroista sekä voittaminen ja häviäminen tulevat tutuksi. Lisäksi pelaaminen avartaa lapsen maailmankuvaa sekä opettaa myös erilaisia arvoja ja normeja. Aikuisen on muistettava, että lapsien pelimaailma on osa tämän päivän lasten leikkiä ja se antaa virikkeitä muihinkin leikkeihin. (Salonkoski 2006: 5–6.)

Parhaimmillaan pelaaminen antaa lapselle mukavaa puuhaa, jota voi harrastaa yhdessä ystävien ja vanhempien kanssa. Peliharrastuksen täytyy kuitenkin olla turvallista ja ohjattua toimintaa, josta on vastuussa vanhemmat ja kasvattajat. Aikuisen asettaessa lapselle säännöt pelaamiseen, hänen tulee huomioida, että ne ovat reilut myös lapsen kannalta. Aikuisen tulee myös huomioida, että pelaamiseen käytetään kohtuullisesti aikaa. Tätäkin tärkeämpää on, että aikuinen kiinnittää huomiota pelien sisältöön, ikärajoihin sekä siihen soveltuuko peli todellisuudessa lapsille. (Salonkoski 2006: 11.)

Aikuisen pohtiessa millaiset pelit soveltuvat lapsille, helpottaa heitä PEGI-luokitusjärjestelmä (Pan European Game Information – yleiseurooppalainen pelitieto), jota käytetään suurimmassa osassa Eurooppaa. Luokitusjärjestelmä on otettu käyttöön vuonna 2003. Luokitusjärjestelmän tarkoituksena on auttaa vanhempia ikärajasuositusten ja pelien sisältöjen suhteen. Pelien ikärajamerkinnät lähtevät liikkeelle 3 ikävuodesta ylöspäin. Ikärajamerkinnät ovat 3, 7, 12, 16 ja 18. Ikärajamerkintä 3, tarkoittaa sitä, että peli sopii kaikenikäisille. Ikärajamerkintä 18 on aina sitova ja sen noudattamatta jättäminen on rangaistava teko. Muut ikärajamerkinnät ovat suosituksia. Suosituksista huolimatta kannattaa huomioida, että suuri osa lapsille suunnatuista ja ikärajan puitteissa sallituista peleistä saattaa sisältää lapsille haitallista sisältöä kuten väkivaltaa ja seksiä. Ikärajojen lisäksi PEGI-merkinnät voivat olla erilaisia sisältösymboleja, joita on kah-

deksan. Nämä merkinnät tarkoittavat, että peli voi sisältää väkivaltaa, kiroilua, kauhua, seksiä, huumeita, syrjintää, uhkapelejä tai sitten peliä voi pelata verkossa. (PEGI S.A. 2013; Salonkoski 2006: 3.)

Kuva 1. Pelien ikärajamerkinnät. (PEGI S.A. 2013)

Kuva 2. Pelien sisältösymbolimerkinnät. (PEGI S.A. 2013)

2.5. Oppimispelit

Oppimispelit poikkeavat ”tavallisista” viihteellisistä peleistä siten, että ne ovat aina suunniteltu opettamaan jotain tiettyä taitoa tai lisäämään tietoa. Lisäksi niihin on asetettu oppimislähtöisiä tavoitteita ja sisältöjä. On olemassa myös viihteellisiä pelejä, jotka eivät varsinaisesti ole tarkoitettu oppimispeliksi, mutta niistä voi silti oppia. Oppimispelien pääasiallisena tarkoituksena on tarjota monipuolinen ja tehokas väline oppimisen tukemiseen. Oppimispelien tulee olla sisällöllisesti sellaisia, että ne osaltaan tukevat, avartavat ja laajentavat muita kasvuympäristössä tapahtuvia toimintoja, kuten esimerkiksi leikkejä tai musiikkia. Niitä voidaan pelata niin kotona, koulussa kuin päiväkodissäkin. Lapset ja nuoret eivät aina sisäistä ja ymmärrä opittavien asioiden tarpeellisuutta ja tärkeyttä omassa elämässään. Opetuspelien vahvuus on siinä, että ne ovat usein mielenkiintoisia ja motivoivia oppijaa kohtaan. (Saarenpää 2009; Ojala & Siekkinen 1996: 9.)

Leikkiminen on lapselle yksi tapa oppia uusia asioita. Leikkimällä ja mielikuvitustaan käyttämällä lapsi laajentaa omaa ymmärrystään ja oppii sosiaalisuutta. Oppimispelit tarjoavat lapselle ympäristön, jossa hän pystyy kehittämään taitojaan fiktionaalisisessa ympäristössä. Samalla lapsi saa mahdollisuuden kokea sellaisia asioita, joita ei välttämättä muuten voisi kokea. Oppimiseen tarkoitettut pelit sisältävät ominaisuuksia, jotka tekevät oppimisesta tehokasta. Oppimispelien avulla oppija toimii aktiivisesti, jolloin ymmärtäminen ja omaksuminen on helpompaa. On itsestään selvää, että silloin, kun lapselle näytetään käytännössä opittavan asian tärkeys ja hän saa itse sitä kokeilla, jää asia paremmin mieleen tekemisen välityksellä. (Saarenpää 2009.)

Parhaimmillaan oppimispelit tarjoavat mieluisan ja motivoivan tavan oppia uutta. Jolloin lapsi viihtyy todennäköisesti kauemmin opittavan asian parissa ja oppii innokkaammin uusia tietoja ja taitoja. Oppimispelien käyttö yhtenä opetuksen menetelmänä on nykyään toivottavaa, koska tietokoneen käyttö on lapsille luonteva tapa toimia. Vaikka oppimispelit tekevät oppimisesta mielekästä ja jännittävää, ne eivät korvaa elävää opettajaa. Pelien voisi ajatella tuovan hyvän lisämausteen oppimisen tueksi. (Saarenpää 2009; Salonkoski 2006: 5; Mustonen & Pulkkinen 2003: 53.)

2.6. Pelaamisen vaikutus lapseen

Pelaamisen vaikutukset lapseen riippuvat monesta eri tekijästä, kuten kasvuympäristöstä, pelin sisällöstä ja pelitilanteesta. Lasten ollessa kaikki omia yksilöitään, he kokevat pelien sisällöt ja tapahtumat eri tavoin. Pelaaminen vaikuttaa jokaiseen lapseen aina jollakin tavalla, toisiin lapsiin enemmän kuin toisiin. Esimerkiksi väkivaltaiset tapahtumat pelissä herättävät lapsissa erilaisia tunteita ja reaktioita. Toinen lapsi saattaa järkyttyä tapahtumasta ja toiselle lapselle se lisää aggressiivisuutta. (Salonkoski 2006: 3.)

Lapsen kasvuympäristöllä katsotaan olevan suuri vaikutus siihen onko pelaamisen vaikutus lapseen myönteinen vai kielteinen. Kasvuympäristössä on vanhemmilla suuri rooli, jolloin heidän tietämyksensä peleistä, oma pelaaminen ja mediakasvatukselle asetetut tavoitteet ovat tärkeässä asemassa niin hyvänä kuin huononakin tekijänä. Vanhempien

tietämyksen ollessa kohdallaan, he säätelevät pelaamisen määrää ja valvovat mitä lapset pelaavat, jolloin kielteiset vaikutukset vähentyvät. Kun taas riski pelaamisen kielteisistä vaikutuksista kasvaa, jos vanhemmat eivät kiinnitä huomiota lastensa pelaamiseen. (Salonkoski 2006: 3–4.)

Pelaamisen myönteisistä vaikutuksista lapsiin ei puhuta niin usein kuin kielteisistä. Myönteisistä vaikutuksista korostuu eniten lapsen kielellisen ja tiedollisen kehityksen tukeminen. Pelaamisella on todettu olevan merkittävä vaikutus myös oppimismotivaatioon, sillä se on uusi keino oppia aktiivisessa vuorovaikutuksessa virtuaalisten pelihahmojen lisätessä mielenkiintoa. Pelaaminen oppimisprosessin tukena tekee oppimisesta hauskaa ja kiehtovaa. (Salonkoski 2006: 4.)

3. TIETOTEKNIikka- JA MEDIKASVATUS

Suomen lukeutuessa yhdeksi edelläkävijämaaksi tietotekniikan kehityksen suhteen, tämä edellyttää kiinnittämään huomiota kuluttajavalistukseen, erityisesti tietotekniikka- ja mediakasvatuksen osalta. Näistä asioista tarvittaisiin paljon uutta informaatiota ja tutkimustietoa sekä myös koulutustarve on tärkeässä asemassa. Jos asiantuntijoiden ajantasaisessa tiedossa koetaan olevan puutteita, niin tätä suurempi tiedontarve olisi kasvatäjilla. Kovin harvalla on tietoa minkälaista käytön ohjausta ja opetusta esimerkiksi internet tai tietokonepelit todellisuudessa vaativat. Tärkeää on huomioida informaation tuottaminen tietotekniikkaa koskevaan kuluttajainformaatioon sekä mahdolliseen sisältöjen kehittämiseen, kuten esimerkiksi innovatiivisiin oppimisympäristöihin. (Mustonen & Pulkkinen 2003: 4.)

Tietoyhteiskunta asettaa erilaisia taitovaatimuksia kansalaisille, että pystymme toimimaan aktiivisesti tietoyhteiskunnassamme. Nämä taidot edellyttävät mediataitoja sekä teknis-käytännöllistä (tieto- ja viestintättekniikka) osaamista. Taidot voidaan jakaa neljään eri alueeseen, joihin mediakasvatuksessa sekä tieto- ja viestintättekniikan opetuksessa on kiinnitettävä huomiota. Nämä alueet ovat: luova mediaosaaminen, kriittinen mediaosaaminen, sosiaalinen mediaosaaminen sekä tieto- ja viestintättekniikan käyttötaidot. Tieto- ja viestintättekniikan käyttötaidot sisältyvät kokonaisuudessaan jokaiseen mediaosaamisen osa-alueeseen, mutta samalla se muodostaa myös oman kokonaisuutensa. (Tieke 2009.)

Tietotekniikka- ja mediakasvatuksen ollessa ajantasaista ja tavoitteellista syntyvät lopputuloksena mediataidot, jotka pystyvät turvaamaan yksilön hyvinvoinnin tietotekniikkakehityksessä. Lapsen tietotekniikka- ja mediataitojen kasvatuksellisen tavoitteen ollessa kohdallaan, lapsi oppii käyttämään mediaa aktiivisesti ja valikoidusti sekä kriittisesti silloinkin, kun aikuinen ei ole paikalla. Harjaannuttava tietotekniikka- ja mediakasvatus opettaa tietotekniikan käyttäjää aktiiviseksi ja innokkaaksi, tekee mahdolliseksi inspiroivan oppimisen tekemisen ja tutkimisen avulla sekä tukee myös lapsen mielen- ja maailmankuvan kehitystä. Hyvän perustan lapsen mediataidoille olisi suotavaa luoda jo lapsen kehityksen varhaisessa vaiheessa, kuten kotona ja päiväkodissa. Lapsen

hyvät mediataidot lisäävät tietotekniikkasisällöistä saatavaa iloa, tyytyväisyyttä ja mielisuutta, sekä samalla suojaavat mahdollisilta tunne- ja käyttäytymisriskeiltä. (Mustonen & Pulkkinen 2003: 4–5.)

3.1. Media

Media on käsitteenä hyvin laaja. Mediaa katsottaessa sosiaalisen vuorovaikutteisuuden näkökulmasta, se on kulttuurisesti ja sosiaalisesti tuotettu kokonaisuus. Puhekielessä mediallyä tarkoitetaan usein joukkoviestintää. Median tehtävänä yhteiskunnallisella tasolla on tiedon välitys ja ajatusten herättely. Mediallyä voidaan tarkoittaa erilaisia sisältöjä, jotka välitetään erilaisten julkaisuvälineiden kautta, kuten mm. sanoma- ja aikakauslehdet, televisio, radio, pelit, verkon palvelut sekä tieto- ja viestintätekniset sovellukset. Julkaisuvälineet ovat aina kytköksissä johonkin medialähteeseen eli sisällön tuottajaan tai tekijään. Media sisältää yhtäläillä valvottua ja valvomatonta informaatiota. Valvottu informaatio on esimerkiksi lehti ja valvoton informaatio esimerkiksi yksityisen henkilön kotisivu. Erilaisten medioiden aseman ollessa hyvin vakiintunut elämässämme, niiden vaikutus yhteiskunnallisesti on hyvin korostettua. (Inkinen 2005: 9–12; Tiede 2009.)

Median avulla pystytään harjoittelemaan erilaisia taitoja, kuten tiedonhakuja ja -hallintaa sekä opetella faktan ja fiktion eroja ja niiden tunnistamista. Media antaa ensikosketuksensa jo ennen syntymää esimerkiksi äänten välityksellä. Lasten tämän päivän kasvuympäristö sisältää mediaa monessa eri muodossa. Lasten lähtiessä matkaamaan mediamaailmaan he tutustuvat aluksi ääniin, kuviin, satuihin, elokuviin ja peleihin. Mediamatkan jatkuessa mediasisällöt ja -välineet alkavat näkyä lasten erilaisissa toiminoissa, kuten leikeissä, puheissa ja sosiaalisissa suhteissa. Näin media sulautuu osaksi lapsen elämää. Lasten saapuessa kouluikänsä, he osaavat hyödyntää mediaa jo monin eri tavoin esimerkiksi kommunikoida median välityksellä sekä hankkia tietoa. Heillä on jo silloin monipuolisia mediataitoja. (Niinistö & Ruhala 2006: 10; Stakes & Opetusministeriö Mediamuffinssi -hanke 2008: 6.)

Media ympäröi meitä joka päivä, joten sillä on tärkeä ja keskeinen rooli lasten elämässä. Lapset ovat tutkimusmatkailijoita ja toimijoita, jotka suhtautuvat maailmaan ja erilaisiin asioihin uteliaasti sekä tiedonhaluisesti. Näin lapset saavat monenlaista tietoa ympäristöstä, jossa he elävät. Lapsille on hyvin luontaista, että he tutkivat, havainnoivat ja hämmästelevät asioita sekä samalla suhtautuvat niihin hyvin avoimesti. Media tarjoaa useita erilaisia tietolähteitä, joiden olemassaolo tukee ja vahvistaa lasten oppimista, vuorovaikutusta ja sosiaalisuutta. Toisaalta näihin tiedonlähteisiin, kuten internetiin liitetään erilaisia uhkakuvia. On tärkeää, että mediakasvatus sisällytetään osaksi arjen toimintaa, eikä siitä kannatta tehdä irrallista kokonaisuutta. (Inkinen 2005: 9; Niinistö & Ruhala 2006: 9–10.)

3.2. Mediakasvatuksesta

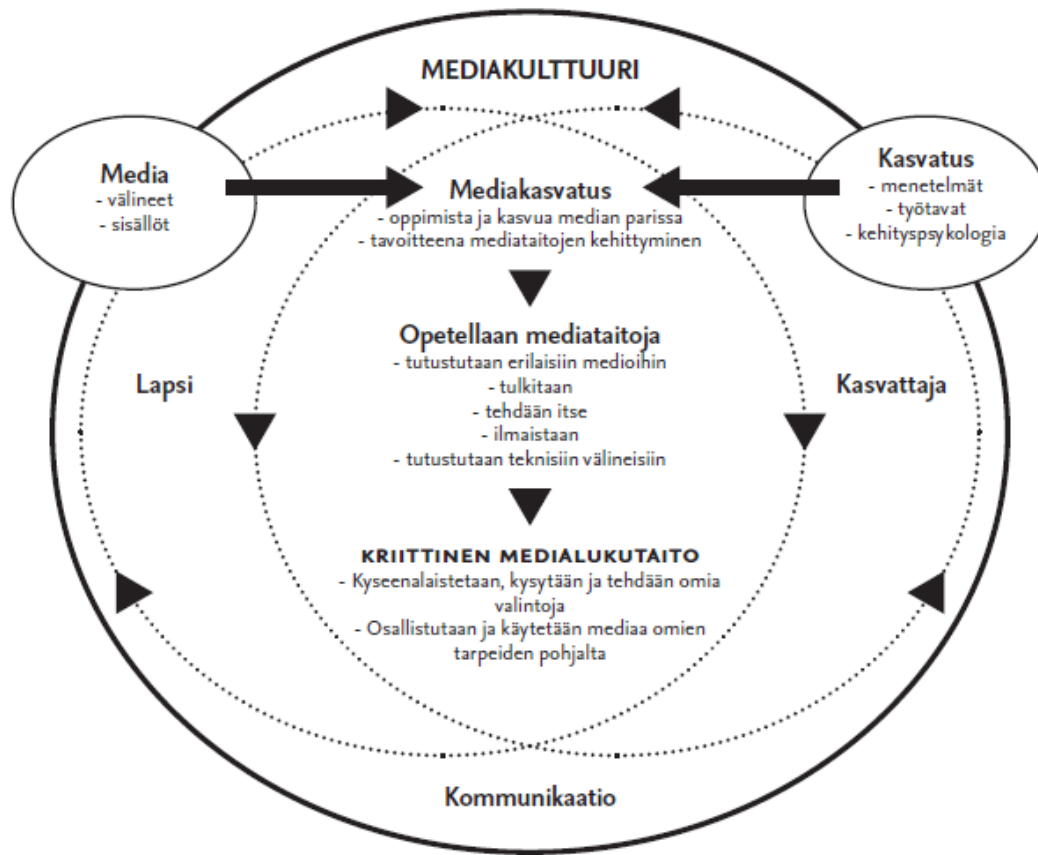
Mediakasvatus koostuu oppimisesta ja samalla yksilön kasvusta median parissa. Mediakasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa, jonka avulla pyritään tietoisesti vaikuttamaan yksilön median käyttöön. Näin pyritään kehittämään medialukutaitoa. Mediakasvatus kehittää yksilön mediataitoja, joita ovat median taustarakenteiden tuntemus, tekniset taidot sekä median käytön aktiivisuus ja kriittisyys. (Pentikäinen ym. 2007: 100.)

Mediakasvatus luetaan osaksi isompaa kokonaisuutta, mediakulttuuria. Mediakulttuuri on nykyisen aikakautemme kulttuuria, jossa elämme median keskellä ja teemme erilaisia havaintoja median välityksellä. Mediakasvatus kehittää perusvalmiuksia, joita tarvitaan mediakulttuurissa elämiseen. Mediakulttuuri on hyvin keskeinen osa lapsen toiminta- ja oppimisympäristöä, joissa lapset mielellään oppivat uutta ja ovat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Nämä ovat osa jokapäiväistä elämää, mediakulttuuria ei siis ole tarpeen rajata virallisen oppimisympäristön ulkopuolelle, eikä se varmasti olisi mahdollistakaan. Kasvattajat kohtaavat todellisia haasteita työssään, koska heidän lapsuutensa on ollut hyvin erilainen kuin nykyajan lapsilla. Median ja tekniikan kehittyessä ja muuttuessa jatkuvasti, myös kasvattajien tulisi pysyä ajan tasalla mediakasvatuksen suhteen. (Stakes ym. 2008: 6; Niinistö & Ruhala 2006: 8; Pentikäinen ym. 2007: 100.)

Mediakasvatuksen tarkoituksena on harjoitella erilaisia mediataitoja sekä samalla pyrkiä kehittämään kriittistä medialukutaitoa. Nämä taidot luetaan nykypäivänä kansalaistaitoihin. Mediakasvatuksen tavoitteeksi voidaan asettaa tasapainoinen suhde mediaan. Tällöin median käyttö on turvallista ja osataan hyödyntää sen mahdollisuuksia sekä nautitaan ja viihdytään sen parissa. (Stakes ym. 2008: 7.) Stakesin ja opetusministeriön Mediamuffinssi -hanke (2008: 7) esittelee neljä erilaista näkökulmaa, joiden avulla mediakasvatusta voidaan käsitellä:

1. Taidekasvatuksellinen näkökulma, jonka tarkoituksena on keskittyä median erilaisiin sisältöihin ja omaan tuottamiseen.
2. Teknologiasvatuksellinen näkökulma keskittyy lähinnä teknisten välineiden käyttöön, joko opetuksen tukena tai sen kohteena.
3. Yhteiskunta- ja kulttuurikriittinen näkökulma painottaa median sisällöllistä analysointia sekä median vaikutusten pohtimista.
4. Suojelullinen näkökulma puolestaan korostaa median haitallisten vaikutusten minimointia.

Mediataitojen oppimiselle ja kehitykselle on keskeistä, että lapset voivat keskustella mediasta aikuisten kanssa sekä jakaa siitä omia tunteuksiaan ja ajatuksiaan. Lapsi tarvitsee aikuisen tukea tulkitessaan mediassa näkemiään ja kuulemiaan asioita. Tärkeää lapsen ja median suhteessa on, että median sisältö on oikealla tasolla ja sopivan haasteellista lapsen ikään ja kehitystasoon nähden. Parempi on mitä enemmän median sisältö aktivoi lasta ja hänen ajattelukykyään sekä luovuuttaan. Myös viihdyttävä media on tarpeellista ja tärkeää, mutta vain jälkiruokana. (Niinistö & Ruhala 2006: 22; Lehtipuu 2006: 18.)

Kuva 3. Mediakasvatuksen kokonaisuus. (Pentikäinen ym. 2007: 101)

Kuvasta kolme käy ilmi, millaisista asioista mediakasvatus koostuu. Mediakasvatuksessa vuorovaikutuksessa toimii kasvattaja ja lapsi, jotka kommunikoivat keskenään. Ylimmälle tasolle asettuu mediakulttuuri, joka nivoo sisälleen mediakasvatuksen, mediataidot sekä kriittiset medialukutaidot. Seuraavia asioita täytyy korostaa pienten lasten mediakasvatuksessa:

- Lapsilähtöisyys
  - Lapsilähtöisen toiminnan lähtökohdaksi asetetaan lapsi ja mediaympäristö.. Mediakasvatuksen päämääränä on kasvattaa lapsista pienestä saakka aktiivisesti toimivia kansalaisia, jotka ovat kykeneviä toimimaan mediakulttuurin parissa. Lapsilähtöisyydessä kasvattajan tehtäväksi asettuu

lasten toiminnan havainnointi ja lasten median herättämien ajatusten kuuntelu.

- Kasvatuskumppanuus
  - Kasvatuskumppanuuden tarkoituksena on, että lapsen elämään osallistuvat aikuiset ovat samaa mieltä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen suhteen. Mediakasvatus on kokonaisuudessaan kaikkien toimintaympäristöjen yhteinen tehtävä, jossa lapsi toimii.
- Hyvinvointi
  - Lapsen hyvinvointi täytyy asettaa etusijalle. Lapset ovat kaikki omia yksilöitään, joten heidän täytyy saada kehittyä omana itsenään. Mediakasvatus tarjoaa lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi myönteisen minäkuvan kehittymistä ja vahvistumista sekä taitoja ilmaisuun, vuorovaikutukseen ja ajatteluun.
- Turvallisuus
  - Aikuinen on aina vastuussa lapsesta ja tähän lukeutuu myös turvallinen median käyttö. Mediakasvatuksessa on tärkeää, että lapselle kehittyy taidot, joilla hän pystyy toimimaan turvallisesti median parissa. Aikuisen täytyy olla läsnä, kuunnella, tukea mediataitojen harjoittelua, asettaa rajoja sekä olla kiinnostunut lapsen median käytöstä.
- Tunteet
  - Median herättäessä erilaisia tunteita, näin ollen myös lapset kohtaavat median parissa oman tunnemaailmansa. Aikuisen täytyy käydä lapsen kanssa läpi median herättämiä tunteita ja ajatuksia. Pienten lasten tunnetilojen läpikäyminen ja niiden tunnistaminen on tärkeää.
- Kriittisyys
  - Kriittisyydellä tarkoitetaan kyselevää ja uteliasta suhtautumista tietoon, jota kyseenalaistetaan ja pohditaan. Tietoa ei käsitellä siinä muodossa missä se on annettu, vaan pyritään katsomaan pintaa syvemmälle ja punnitsemaan vallitsevia uskomuksia. Lapsi tarvitsee kriittistä medialukutaitoa, että hän kykenee arvioimaan mediasta saamiaan tietoja. Lapsen on tärkeää pystyä erottamaan faktan ja fiktion erot.

- Toiminnallisuus
  - Lapsille on suotava tilaisuus, jossa he voivat työskennellä yhteistoiminnallisesti ryhmässä. Tällöin he saavat tilaisuuden toimia keskenään ja oppia toinen toisiltaan. Pienet lapset oppivat parhaiten, kun he saavat omia kokemuksia ja elämyksiä. (Pentikäinen ym. 2007: 101–103.)

3.3. Uhkakuvia mediasta ja tietotekniikasta

Media ja tietotekniikka näyttelevät hyvin keskeistä roolia elämässämme, jolloin ne ovat myös lapsille olennainen osa heidän toimintaympäristössään. Media on läsnä lapsien toiminnassa silloinkin, kun minkäänlaisia medialaitteita ei ole näköpiirissä. Lapset oppivat mediasta paljon myönteisiä ja tarpeellisia asioita. Vanhempien ja kasvattajien tulee huomioida, että lapsen tulisi ymmärtää, ettei mediamaailma ole todellisuuden peili. Median välityksellä lapset saattavat kohdata erilaista raakuutta, väkivaltaa ja seksiä jo ennen kuin he edes kykenevät ymmärtämään niitä. Vaikka mediasta ja tietotekniikasta kylvetään jatkuvasti erilaisia uhkakuvia, ne tarjoavat aivan uudenlaisia mahdollisuuksia. (Peura, Veikkolainen, Kankkonen & Suutarla 2006: 13.)

Media ei ole mikään ”hirviö” lapsille, kuten aikuiset usein ajattelevat. Median haitallisilta vaikutuksilta lasta saadaan suojattua samoilla tekijöillä kuin elämässä yleensäkin. Hyvät oppimisvalmiudet, tasapainoinen tunne-elämä, ikä ja turvalliset ihmissuhteet toimivat jo hyvänä suojana median haitallisia vaikutuksia vastaan. Lapsen kohdatessa mediassa esimerkiksi väkivaltaa, tämän vastavoimana toimii turvallinen ilmapiiri lapsen toimintaympäristössä sekä lasta huomioiva kasvatus. Mediakasvatuksen tuomalla tuella pystytään luomaan lapselle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa käsitys oikeudenmukaisuudesta ja erilaisista arvoista. Tällöin lapsi kykenee paljon paremmin vastaanottamaan mediamaailman. (Peura ym. 2006: 14.)

Lapsi ei ota vaikutteita suoraan mediasta, vaan lapsi suodattaa ja pohtii näkemiään sekä kuulemiaan asioita. Lapsi käsittelee näitä tapahtumia osaltaan myös tarinoimalla ja leikkimällä, koska ne ovat lapselle hyvin luonteva tapa tutustua uusiin, hämmentäviin sekä

mielenkiintoisiin maailmassa tapahtuviin asioihin. Mediassa kohdatut asiat vaikuttavat lapsiin hyvin eri tavoin, koska kaikki ovat yksilöitä. Mediaa tulkitaan yksilön omien taitojen, kehityksen ja aiempien kokemusten välityksellä. On itsestään selvää, että toiset lapset kokevat ja reagoivat jotkin asiat voimakkaammin ja herkemmin kuin toiset lapset. Mediassa nähty väkivalta saattaa lisätä lapsen turvattomuuden tunnetta ja edesauttaa väkivallan hyväksymistä, jos lapsi on kokenut väkivaltaa omassa elämässään. (Peura ym. 2006: 14.)

Kasvattajilla on suuri mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten lapsen mediataidot kehittyvät. Tärkeää olisi keskustella lasten kanssa mediakokemuksista, vaikka se ei aina olisi niin mieleistä kummallekaan osapuolelle. Lapsen kokonaisvaltainen haitalliselta medialta suojeleminen on oikeastaan mahdotonta, mutta haittavaikutuksia voidaan ennaltaehkäistä hyvän mediakasvatuksen turvin. (Peura ym. 2006: 14, 16.)

Median ja tietotekniikan uhkakuvat ovat jatkuvasti tärkeä keskustelun aihe, varsinkin lapsien kasvatuksen kannalta. Keskustelujen keskeisimpänä aiheena on usein väkivaltaa sisältävät mediat. Median yhteyteen liitetään usein väkivalta ja aggressiot, jotka ovat pelättyjä, mutta näitä on kuitenkin tutkittu ja selvitetty paljon. Median väkivalta-vaikutukset koostuvat ihmisen, median sisällön ja erilaisten tilannetekijöiden yhteenlasketusta summasta. Tässä täytyy huomioda se, että lapsetkin ovat aina yksilöitä. Median mahdollisista vaikutuksista ihmisiin on tehty erilaisia tutkimuksia, joiden pohjalta pystytään ennakoimaan riskiryhmiä ja pohtimaan keinoja riskien ennaltaehkäisyyn kasvatuksessa. (Mustonen & Pulkkinen 2003: 61.)

Lapsien liiallinen tietotekniikan käyttö puhuttaa paljon, usein kriittisessä mielessä. Tieto- ja viestintäteknikka nähdään useimmiten sellaisena asiana, joka passivoittaa lasta ja haittaa heidän kehitystään. Nämä eivät kuitenkaan ole ainoita syitä lasten lisääntyvään pahoinvointiin. Laitteiden käytön oppiminen on lasten keskuudessa usein sosiaalista ja vuorovaikutteista toimintaa, koska lapset opettelevat asioita yhdessä sekä vanhempien kanssa. Tietotekniikka on parhaimmillaan hyvänä tukena oppimisessa ja opetuksessa. Huonona puolena kuitenkin on, että tietotekniset laitteet aiheuttavat syrjäytyvyyttä ja

riippuvuutta. Erityisesti lasten sosiaalisille ongelmille haetaan syytä internetin vaikutuksista. (Inkinen 2005: 9–10.)

Mediasta oppimisen vaikutuksia on tutkittu erityisesti lapsilla. Lapsilla on alttius oppia esimerkiksi televisiossa nähdystä väkivaltakohtauksista aggressiivisia tapoja. Tutkimuksessa saatiin tälle näyttöä, jossa lapsen nähtyä filmissä aggressiivisia malleja, erityisesti silloin, jos filmin sankari oli väkivaltainen, eikä tätä rangaistu teoistaan. Kuitenkaan ei voida ajatella, että lapset tulevat median ja tietotekniikan vaikutuksesta väkivaltaisiksi hirviöiksi, vaikka he matkisivat mediassa näkemäänsä väkivaltakohtauksia leikeissään, kunhan se pysyy leikintasolla. Väkivaltavaikutusten riskiryhmään kuuluvat lapset, jotka ovat itse aggressiivisia ja elinympäristö hyväksyy väkivallan. (Mustonen & Pulkkinen 2003: 61.)

Puhuttiinpa sitten väkivaltaisuudesta tai erilaisista pelkotiloista ja median vaikutuksista näihin, ei pelkkä tietotekniikan tai median vaikutus saa näitä aikaan, vaan ne usein syntyvät monen tekijän yhteisvaikutuksista ja yksilöstä (Mustonen & Pulkkinen 2003: 85). Lapsen elämässä olevilla aikuisilla on suuri vaikutusmahdollisuus siihen, ettei lapsen todellisuus- ja arvokäsitykset koostu pelkästään median pohjalta. Lasten tekniset taidot käyttää erilaisia median välineitä kehittyvät aiemmin kuin median tulkintataidot, kuten tunteiden hallitseminen ja sosiaaliset taidot. Lapsen taito tulkita mediaa riippuu pitkälti lapsen kognitiivisesta kypsyydestä ja ajattelun kehittymisestä, nämä taidot säätelevät myös faktan ja fiktion ymmärtämistä. (Stakes ym. 2008: 12.)

Media aiheuttaa ihmisissä erilaisia tunnetiloja. Median avustuksella opimme joiltakin osin tuntemaan ja käsittelemään erilaisia tunteita. Voidaan tuntea esimerkiksi iloa, surua tai jännitystä, mutta myös pelkoa ja ahdistusta. Nämä samat tunteet ovat niin aikuisilla kuin lapsillakin. Lapsia on tärkeää suojella median haitallisilta sisällöiltä. Aikuisten tulee kiinnittää huomiota siihen, miten lapsi käyttäytyy mediankäyttötilanteessa ja miten sen jälkeen. Tärkeää on myös keskustella lapsen kanssa median herättämistä tunnetiloista ja ajatuksista. Lapset ovat yksilöitä, joten riippuu lapsesta, mikä hänen mielestään on pelottavaa ja ahdistavaa ja mikä taas ei. Lapset reagoivat median vaikutuksiin eri tavoin ja pelottavaksi koettava asia voi olla mikä tahansa. (Niinistö & Ruhala 2006: 30–31.)

Tietotekniikka- ja mediakasvatuksen valistuksellisuus ja ohjaus ovat parhaimpia keinoja turvaamaan lapsen hyvinvointia tietoteknisessä kehityksessä. Niiden avulla lapsi saa hyvät mediataidot ja samalla saadaan hyvät ”rokotukset” median aiheuttamia käyttäytymisriskejä vastaan. Tietotekniikka- ja mediakasvatuksen tavoitteena on, että lapsi oppii käyttämään mediaa valikoiden, oikeaoppisesti ja omaa kriittistä ajattelutaitoaan käyttäen. Lapsen varttuessa nämä taidot tulevat yhä tärkeämmiksi, jolloin ei enää vanhempien rajoitukset välttämättä auta. (Mustonen & Pulkkinen 2003: 87.)

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksessa tarkasteltiin miten Kauhajoen varhaiskasvatuksessa on huomioitu mediakasvatus sekä millä tasolla tietotekniikan hyödyntäminen ja osaaminen on tällä hetkellä työntekijöiden keskuudessa. Tutkimuksen kysely suoritettiin loka–marraskuussa 2013 internetkyselynä sähköpostin välityksellä. Kyselyn kohderyhmään kuuluivat Kauhajoen varhaiskasvatuksen henkilökunta, jotka työskentelevät joko päiväkodissa tai ryhmäperhepäiväkodissa. Kysely lähetettiin 79 henkilölle ja siihen vastasi 52 henkilöä, joten vastausprosentti oli 65,8 %.

Kyselyn avulla saatiin tietoa varhaiskasvatuksen henkilökunnan mielipiteistä, näkemyksistä ja osaamisesta mediakasvatuksen ja tietotekniikan suhteen. Kyselyn tarkoituksena oli saada selville, millaisella tasolla tällä hetkellä on varhaiskasvatuksen henkilökunnan tietämys mediakasvatuksen osalta sekä millaiset ovat henkilökunnan tietotekniikan osaaminen ja käyttötaidot oman työnsä tukena ja lasten kanssa toimiessaan. Kyselyssä kysyttiin myös henkilökunnan mielipiteitä mediakasvatuksesta ja tietotekniikasta lapsiin liittyvissä asioissa.

4.1. Kyselylomake ja aineiston kerääminen

Tutkimus oli kyselytutkimus, joka toteutettiin internetkyselynä apuna käyttäen Webropol-sovellusta. Kyselylomake (liite 1) koostettiin Webropolin avulla ja kyselystä lähetettiin linkki jokaisen kohderyhmään kuuluvan sähköpostiin. Kysely rakentui 21 kysymyksestä, jotka koostuivat erilaisista valinta-, monivalinta- ja asteikkokysymyksistä sekä avoimesta kysymyksestä. Muutamassa monivalintakysymyksessä vastaajilla oli mahdollisuus vastata avoimesti, mikäli halusi antaa vastaukseensa jonkinlaista lisätietoa.

Kysymykset koostuivat vastaajan taustatiedoista, mediakasvatuksesta, tietotekniikasta sekä vastaajan mielipiteistä erilaisiin asioihin mediakasvatuksen ja tietotekniikan osalta. Kyselylomakkeen alussa, kysymyksissä 1–6, kysyttiin vastaajien taustatietoja, joista

saatiin koostettua hyvä tausta kyselylle. Taustatiedoissa vastaajilta kysyttiin ikää, koulutusta, ammattinimikettä, työhistorian pituutta, työyksikköä sekä lapsiryhmän ikärakennetta. Ammattinimike kysymys oli avoinkysymys, koska ennalta arveltavissa oli, että ammattinimikkeitä on paljon erilaisia. Muut taustatietoja kartoittavista kysymyksistä olivat valintakysymyksiä, joihin sai valita ainoastaan yhden vaihtoehdon.

Taustatietojen jälkeen kyselyssä siirryttiin mediakasvatusta käsitteleviin kysymyksiin (kysymykset 7–9), jotka koostuivat valintakysymyksistä, joihin sai valita yhden vaihtoehdon. Kyselyssä haluttiin selvittää, miten hyvin mediakasvatus tunnetaan sekä onko siihen kiinnitetty vastaajan yksikössä tietoista huomiota. Myös vastaajien koulutustausta mediakasvatuksesta otettiin huomioon.

Mediakasvatus -kysymysten jälkeen kyselyssä edettiin tietotekniikkaa käsitteleviin kysymyksiin (kysymykset 10–20). Tietotekniikan osalta kysyttiin kuinka usein vastaajat käyttävät tietokonetta vapaa-ajallaan sekä työssään. Tietotekniikasta kysyttiin myös, miten vastaaja käyttävät tietokonetta työnsä tukena ja lasten kanssa toimiessaan. Tietokoneen sijoituspaikasta oltiin myös kiinnostuneita, koska se vaikuttaa paljon siihen, onko tietokonetta helppo käyttää työskennellessään lasten kanssa. Kysymyksiin sisältyi myös atk-koulutushistoria sekä tietokoneen käyttötaidot. Tietokoneen käyttötaidot -kysymys oli asteikkomuotoinen, jossa vastaaja sai valita vaihtoehdoista, miten hallitsee tietyn taidon. Mahdollinen lisäkoulutuksen tarve ja halukkuus tietotekniikasta otettiin myös kyselyssä huomioon.

Kyselyn viimeinen kysymys oli Likert -tyyppinen asteikkokysymys, jossa käsiteltiin vastaajan mielipiteitä mediakasvatuksesta ja tietotekniikasta varhaiskasvatusympäristössä ja yleisesti lasten keskuudessa. Likert -asteikkokysymyksessä oli 27 kohtaa, johon vastaajilta pyydettiin heidän omaa mielipidettään tiettyihin asioihin. Asteikkokysymys oli asetettu väittämämuotoon. Väittämistä osa oli laadittu positiivisen mielenkuvan mukaisesti, kuten ”Media ja tietotekniikka tarjoavat hyviä työskentelytapoja, välineitä ja materiaaleja lapsen oppimisen tueksi.” ja osa oli laadittu negatiivisen mielenkuvan mukaisesti, kuten ”Media ja tietotekniikka ovat ainoat syyt lapsien lisääntyvään pahoinvointiin.”.

Kyselylomaketta testattiin muutamalla ulkopuolisella henkilöllä, jolloin saatiin kyselyn kieliasusta kansantajuinen ja selkeä. Testauksen pohjalta kyselyä vielä muokattiin käyttäjäystävällisemmäksi ja ymmärrettävämmäksi. Testaamisesta huolimatta, joidenkin kysymysten kysymykset ja valintakohtat olisivat vaatineet selkeämpää ilmaisua ja yhteneväisyyttä, näin kyselystä olisi tullut ymmärrettävämpi käyttäjän kannalta. Viimeinen asteikkokysymys, jossa oli 27 kohtaa, olisi jälkikäteen ajatellen pitänyt olla lyhempi, koska vastaajilta tuli palautetta, että väittämäkohtia oli liian paljon. Kyselyn vastauksissa ei käy ilmi vastaajien työyksikön tai henkilön nimeä, joten vastaukset käsiteltiin nimettöminä ja luottamuksellisesti.

Kyselylomakkeet lähetettiin lokakuun loppupuolella ja vastausaika annettiin aluksi kaksi viikkoa. Vastausaika pidennettiin kuitenkin viikolla vastauksien vähyyden vuoksi. Kahden viikon jälkeen vastausprosentti oli 45,2 %. Lopullinen kyselyn vastausaika oli siis kolme viikkoa ja tämän jälkeen vastausprosentti oli kasvanut 65,8 %. Vastausprosentti oli kohtuullisen hyvä. Kyselyn mukana lähetettiin saatekirje (liite2), jossa selvitetiin vastaajille tutkimuksen kohde ja tarkoitus sekä annettiin kyselyn täyttöä varten ohjeistusta. Kyselystä lähetettiin kaksi kertaa muistutusviesti heille, jotka eivät vielä olleet kyselyä täyttäneet ja palauttaneet.

4.2. Aineiston käsittely

Kyselyyn tulleita vastauksia käsiteltiin pääasiallisesti kvantitatiivisesti, koska suurin osa kyselylomakkeen kysymyksistä oli valinta-, monivalinta- ja asteikkokysymyksiä. Vastauksia käsiteltiin yhtenä kokonaisuutena ja niistä laskettiin pääasiassa prosenttiosuuksia ja vastaajamääriä, viimeisestä kysymyksestä laskettiin myös keskiarvot ja keskihajonnat. Vastauksista koostettiin erilaisia kaavioita ja taulukoita. Vastausaineiston käsittelyn jälkeen tarkasteltiin, tukeeko teoria aineistoa ja missä määrin sekä miten paljon ne eroavat toisistaan. Tarkoituksena oli myös vastauksien käsittelyn ja teorian perusteella huomioida millaisia kehitystarpeita ja haasteita Kauhajoen varhaiskasvatuksessa on mediakasvatuksen ja tietotekniikan suhteen.

5. TUTKIMUKSEN TULOKSET

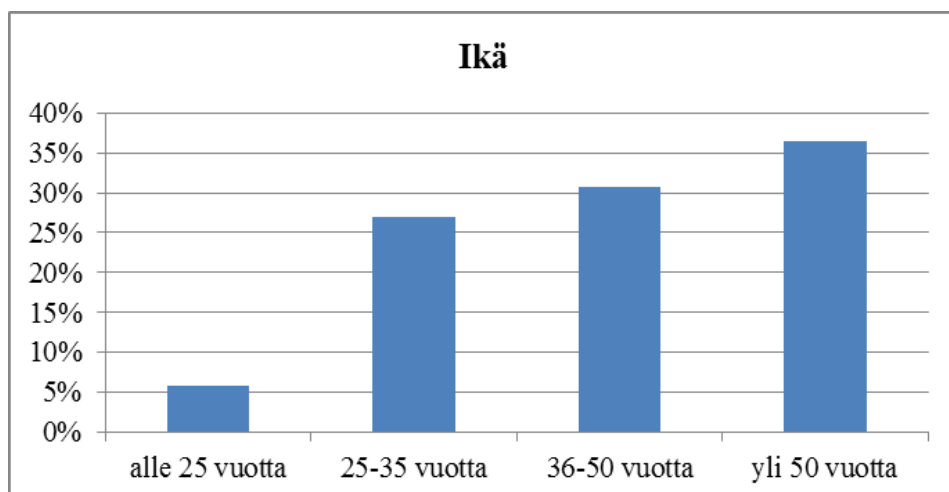
Tutkimuksen tuloksia käsitellään tässä kappaleessa osioittain, joita on viisi. Osiot ovat: taustatiedot, mediakasvatus, tietokoneen käyttö, tietokoneen käyttötaidot ja koulutus sekä mielipiteet tietotekniikasta ja mediakasvatuksesta. Tuloksista lasketut prosenttiosuudet on pyöristetty lähimpään kokonaislukuun.

5.1. Taustatiedot

Kyselyssä kartoitettiin aluksi taustatietoja, joita olivat: vastaajien ikä, koulutusaste, ammattinimike, työhistorian pituus, työyksikkö ja lapsiryhmän ikärakenne. Jokainen kyselyyn osallistunut (52 henkilöä) vastasi kaikkiin taustakysymyksiin.

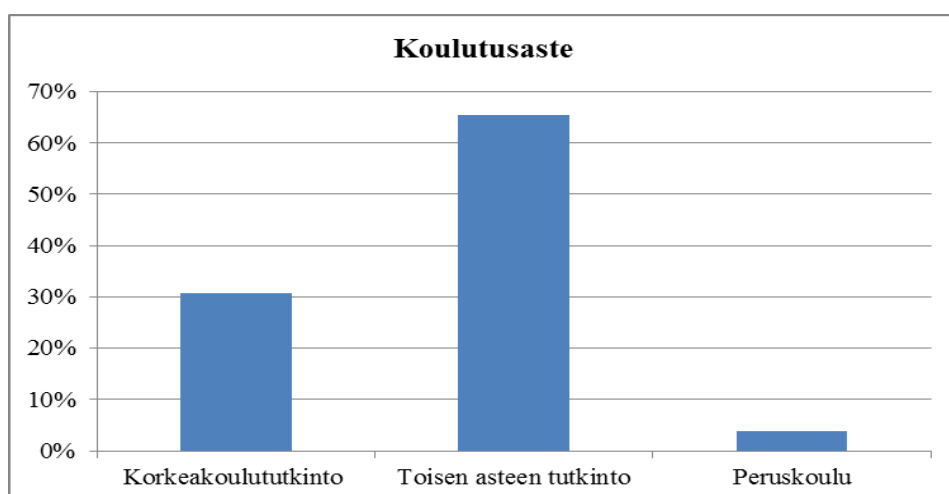
Ensimmäisenä kyselyssä kartoitettiin vastaajien ikärakennetta. Sukupuolirakennetta ei kyselyssä kartoitettu, koska oli jo valmiiksi tiedossa, että Kauhajoen varhaiskasvatuksen henkilökunta koostuu ainoastaan naisista. Kyselyssä ikäryhmät oli jaoteltu neljään eri ryhmään: 1) alle 25-vuotiaat, 2) 25–35-vuotiaat, 3) 36–50-vuotiaat, 4) yli 50-vuotiaat. Jokaiseen ikäryhmään tuli vastauksia.

Kuviosta 1 näkyy kyselyyn vastanneiden ikäjakauma. Suurin osa vastaajista oli yli 50-vuotiaita, prosenttiosuus tämän ikäisistä vastaajista oli 36 % (19 henkilöä). Seuraavaksi suurin ikäryhmä oli 36–50-vuotiaat, joiden prosenttiosuus vastaajista oli 31 % (16 henkilöä). Kolmanteen ikäryhmään kuuluivat 25–35-vuotiaat vastaajat, joita oli 27 % (14 henkilöä) vastanneista. Viimeinen ikäryhmä, alle 25-vuotiaat jäi aika pieneksi, vastausprosentti oli 6 % (3 henkilöä).

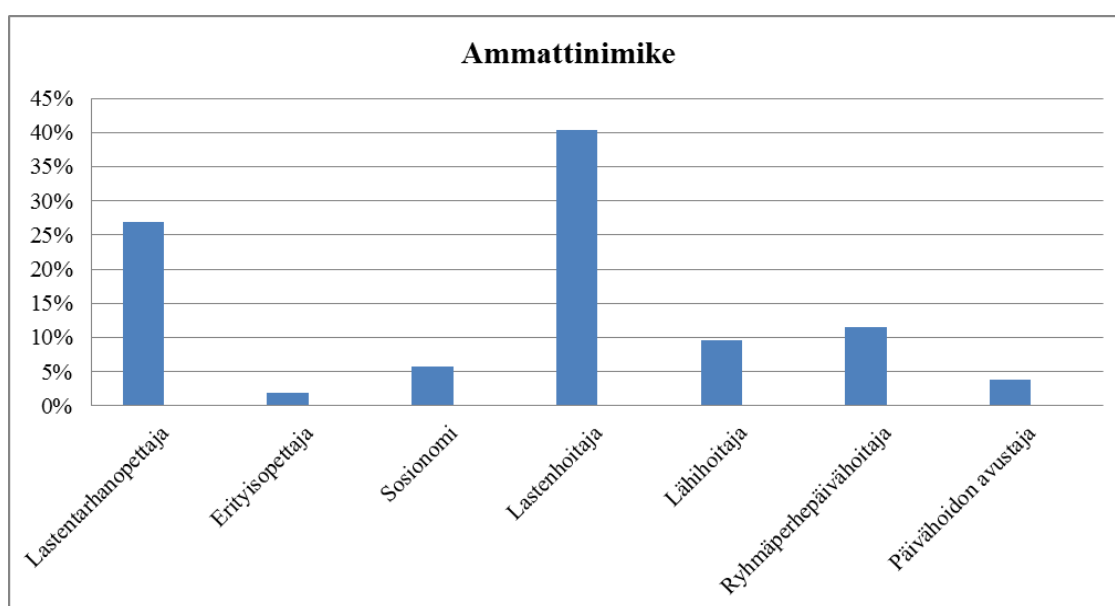
Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ikäjakauma.

Yhtenä taustatietona kartoitettiin vastaajien koulutusastetta (kuvio 2). Koulutusasteet ryhmiteltiin seuraavasti: 1) peruskoulu, 2) toisen asteen tutkinto (ammattikoulu, lukio, opisto), 3) korkeakoulututkinto (ammattikorkeakoulu, yliopisto). Vastaajista 31 % (16 henkilöä) oli suorittanut korkeakoulututkinnon. Toisen asteen tutkinnon oli suorittanut 65 % (34 henkilöä). Peruskoulun suorittaneita oli 4 % (2 henkilöä) vastanneista. Suurin osa vastanneista oli suorittanut jonkin toisen asteen tutkinnon.

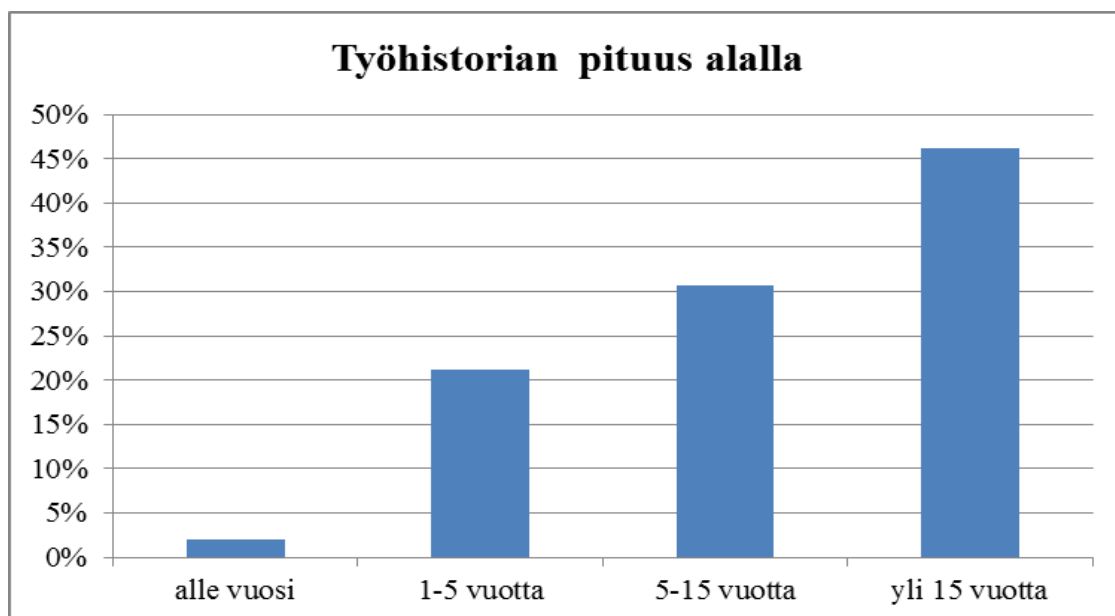
Kuvio 2. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutusaste.

Kuviosta 3 käy ilmi vastaajien jakautuminen ammattinimikkeen mukaisesti. Vastaajista suurin osa toimii nimikkeellä lastenhoitaja, heitä oli 40 % (21 henkilöä). Toiseksi suurin ryhmä toimii nimikkeellä lastentarhanopettaja, heitä oli 27 % (14 henkilöä). Ryhmäperhepäivähoitaja nimikkeellä työskenteleviä vastanneista oli 12 % (6 henkilöä). Lähihoitaja nimikkeellä toimivia vastaajia oli 10 % (5 henkilöä). Pienimmiksi ammattinimikeryhmiksi jäivät erityisopettaja 2 % (1 henkilö), päivähoiton avustaja 4 % (2 henkilöä) sekä sosionomi 6 % (3 henkilöä).

Kuvio 3. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammattinimikkeet.

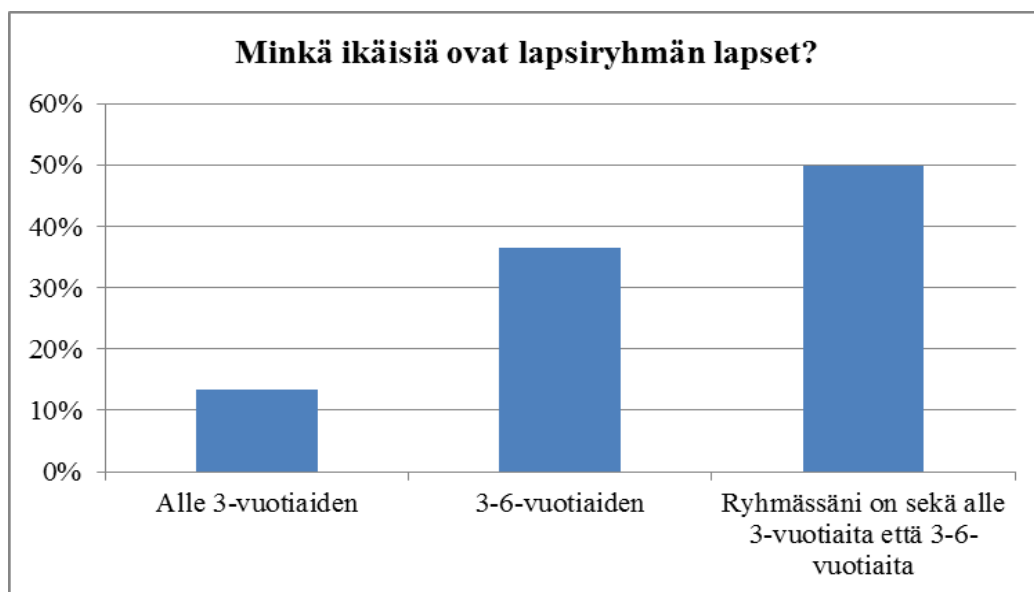
Taustatietona kyselyssä kartoitettiin myös vastaajien työhistorian pituus alalla. Kuviosta 4 ilmenee vastaajien työhistorioiden pituudet. Työhistorian pituus alalla on ryhmitelty neljään eri osa-alueeseen, joita olivat: 1) alle vuosi, 2) 1–5 vuotta, 3) 5–15 vuotta, 4) yli 15 vuotta. Melkein 50 prosenttia (24 henkilöä) oli työskennellyt alalla yli 15 vuotta. Ryhmässä 5–15 vuotta vastaajien prosenttiosuus oli 31 % (16 henkilöä) ja 1–5 vuotta työskennelleiden prosenttiosuus oli 21 % (11 henkilöä). Huomattavasti pienimmäksi ryhmäksi jäi alle vuoden työhistorian omaavat, joiden prosenttiosuus oli 2 % (1 henkilö).

Kuvio 4. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan työhistorian pituus alalla.

Vastaajien koostuessa varhaiskasvatuksen työntekijöistä, jotka työskentelevät joko päiväkodissa tai perhepäiväkodissa, selvitettiin kuinka työntekijät jakautuvat näihin yksiköihin. Päiväkodissa työskenteli 83 % (43 henkilöä) vastaajista ja ryhmäperhepäiväkodissa työskenteli 17 % (9 henkilöä) vastaajista. Tämä johtunee siitä, että päiväkodit yksikköinä ovat isompia ja työllistävät enemmän työntekijöitä, kuin ryhmäperhepäiväkodit.

Viimeisenä taustatietoja kartoittavana kysymyksenä oli, minkä ikäisten lasten kanssa vastaaja pääasiassa työskentelee. Lapsien ikäryhmät ovat alle kolmevuotiaista kuusivuotiaisiin saakka. Kuvio 5 käy ilmi, että vastaajista 50 % (26 henkilöä) työskentelee sekä alle 3-vuotiaiden että 3–6-vuotiaiden lasten kanssa. Alle 3-vuotiaiden ryhmässä työskentelee 13 % (7 henkilöä) vastanneista ja 3–6-vuotiaiden kanssa työskentelee 37 % (19 henkilöä) vastanneista.

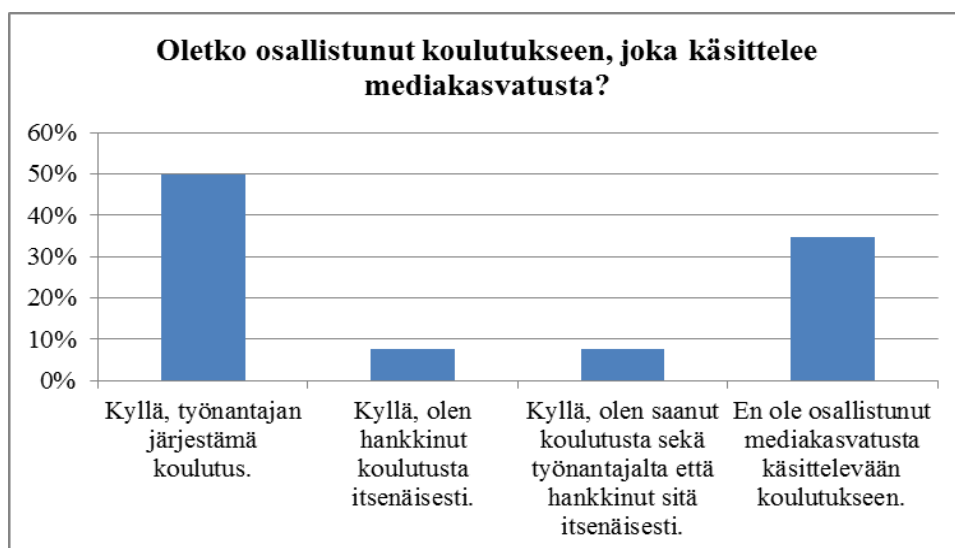
Kuvio 5. Lapsiryhmien ikärakenne.

5.2. Mediakasvatus

Mediakasvatuksen ollessa nykypäivänä hyvin tärkeässä asemassa, kyselyyn liitettiin myös kysymyksiä mediakasvatuksen osalta. Kyselyssä selvitettiin, onko mediakasvatus ylipäättään tuttu käsite varhaiskasvattajille. Vastauksista käy ilmi, että suurimmalle osalle vastaajista mediakasvatus on mielletty tutuksi asiaksi eli 96 % (50 henkilöä, n=52) vastasi mediakasvatuksen olevan tuttu käsite. Ainoastaan 4 % (2 henkilöä, n=52) ei mieltänyt mediakasvatusta tutuksi käsitteeksi. Vaikka melkein kaikki vastaajat mielsivät mediakasvatuksen tutuksi asiaksi, on yllättävää, että noin 60 % vastaajista ilmoitti, ettei yksikössä kiinnitetä tietoista huomiota mediakasvatukseen. Varhaiskasvattajat työskentelevät kuitenkin lasten kanssa ja mediakasvatus nostetaan nykypäivänä todella tärkeäksi asiaksi jo pienestä lapsesta lähtien. Mediakasvatukseen olisi hyvä kiinnittää huomiota jo pelkästään tietoyhteiskuntamme vuoksi. Mediakasvatus on huomioitu myös asiakirjoissa, jotka ohjaavat valtakunnallisesti Suomen varhaiskasvatusta. Linjauksien mukaan varhaiskasvattajien pitäisi pyrkiä vastaamaan yhteiskunnan tuomaan muutokseen, johon lukeutuvat myös kehittämistyö tietoyhteiskuntaa ja toimintaympäristöä kohtaan. Media kuuluu nykypäivään olennaisesti ja mediakasvatus on osa tietoyhteiskunnan tuomaa

muutosta. Tällöin myös kasvattajan täytyisi olla tietoinen lapsen mediakulttuurista ja siinä toimimisesta. (Sosiaali- ja Terveysministeriö 2002: 14, 23.)

Kuviosta 6 käy ilmi vastaajien mediakasvatuskoulutustausta. Mielenkiintoista on huomata, että 50 % (26 henkilöä, n=52) on osallistunut työnantajan järjestämään mediakasvatusta käsittelevään koulutukseen, mutta silti yli 60 % ilmoitti, ettei työyksikössä kiinnitetä mediakasvatukseen tietoista huomiota. Onko mahdollista, ettei koulutusta ole saatu tarpeeksi vai eikö mediakasvatusta vain pidetä tärkeänä asiana. Vastaajista 8 % (4 henkilöä, n=52) oli hankkinut koulutusta itsenäisesti ja sekä saanut sitä työnantajan puolelta, samaten 8 % (4 henkilöä, n=52) oli hankkinut koulutusta itsenäisesti. Vastaajista 35 % (18 henkilöä, n=52) ilmoitti, ettei ole osallistunut mediakasvatusta käsittelevään koulutukseen.

Kuvio 6. Mediakasvatuskoulutustausta.

5.3. Tietokoneen käyttö

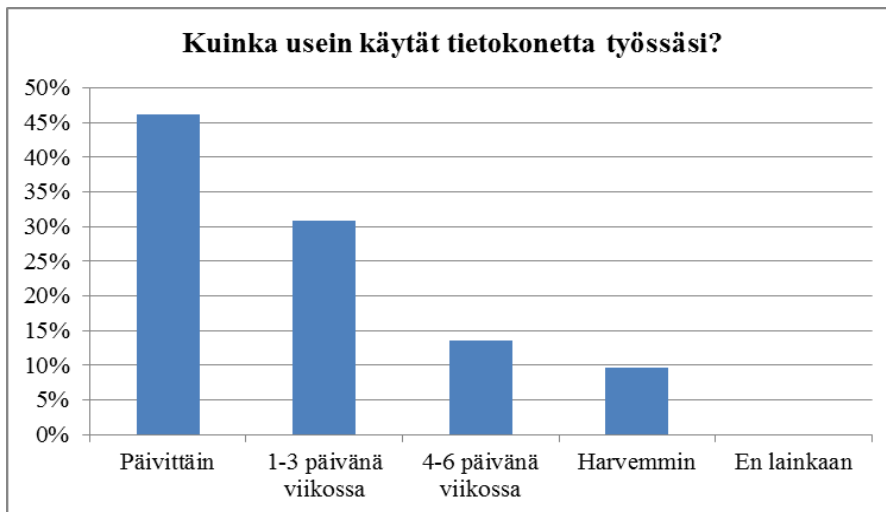
Kyselyssä selvitettiin vastaajien tietokoneen käyttöä, miten usein vastaajat käyttäjät tietokonetta vapaa-ajallaan ja työssään sekä sitä mihin he käyttävät tietokonetta työssään.

Kuviosta 7 ilmenee, että suurin osa vastaajista noin 60 prosenttia (32 henkilöä, n=52) käyttävät tietokonetta vapaa-ajalla päivittäin ja yksi vastaaja (2 %) ilmoitti, että ei käytä tietokonetta lähes lainkaan. Vastaajista 21 % (11 henkilöä, n=52) käyttävät tietokonetta muutamana päivänä viikossa ja useimpina päivinä viikossa tietokonetta käyttää 15 % (8 henkilöä, n=52).

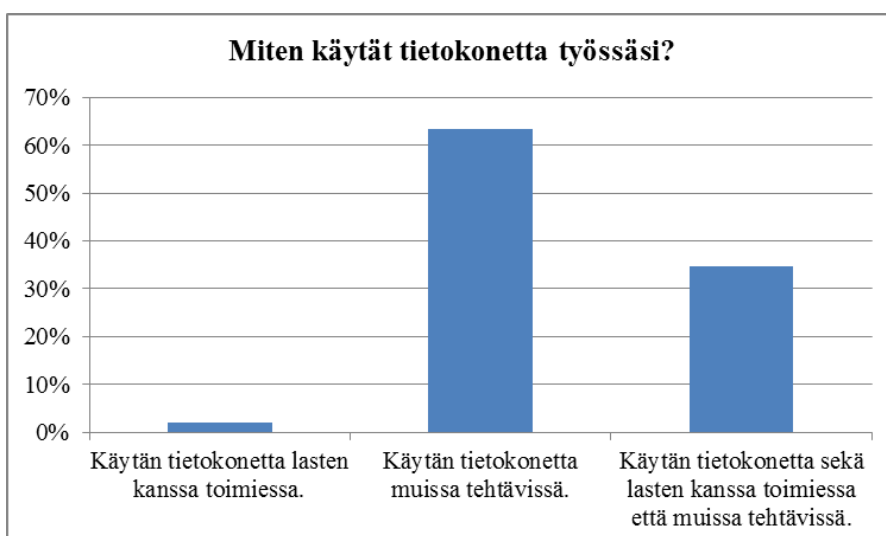
Kuvio 7. Tietokoneen käyttö vapaa-ajalla.

Kuviossa 8 käsitellään vastaajien tietokoneen käyttöä työssä. Jokainen vastaaja käyttää työssään tietokonetta ainakin jonkin verran, koska yhtään ”en lainkaan” -vastausta ei tullut. Päivittäin tietokonetta työssään käyttävät 46 % (24 henkilöä, n=52) vastaajista. Vastaajista 31 % (16 henkilöä, n=52) käyttävät tietokonetta työssään 1–3 päivänä viikossa sekä 13 % (7 henkilöä, n=52) käyttävät tietokonetta 4–6 päivänä viikossa. Harvemmin tietokonetta työssään käyttävät 10 % (5 henkilöä, n=52) vastaajista.

Kuvio 8. Tietokoneen käyttö työssä.

Kuviossa 9 tarkastellaan, käyttävätkö vastaajat tietokonetta työssään lasten kanssa toimiessaan, muissa tehtävissä tai molemmissa. Yli puolet vastaajista käyttää tietokonetta ainoastaan työhön liittyvissä muissa tehtävissä (63 %, 33 henkilöä, n=52) ja pelkästään lasten kanssa toimiessaan tietokonetta käyttävät 2 % (1 henkilöä, n=52). Vastaajista 35 % (18 henkilöä, n=52) käyttävät tietokonetta sekä lasten kanssa toimiessaan että muissa työtehtävissä.

Kuvio 9. Varhaiskasvattajien tietokoneen hyödyntäminen työssä.

Taulukosta 1 käy ilmi, miten vastaajat käyttävät tietokonetta lasten kanssa toimiessaan. Tähän vastaukseen vastasivat ainoastaan ne vastaajat, jotka vastasivat käyttävänsä tietokonetta lasten kanssa toimiessaan tai käyttävänsä tietokonetta lasten kanssa toimiessaan sekä muissa tehtävissä, vastauksia tähän kysymykseen tuli 21 kappaletta.

Eniten vastaajat hyödyntävät tietokoneella lasten kanssa toimiessaan erilaisia viihteellisiä asioita, kuten pelaavat pelejä, kuuntelevat ja katsovat satuja sekä videomateriaaleja. Opetuspelit ja tiedon etsintä internetistä olivat tasaväkisellä sijalla. Kolme vastaajaa hyödyntää tietokonetta myös erilaisten aiheiden johdatteluun esimerkiksi kuvien avulla, käyttävät piirrosohjelmia, etsivät lauluja ja leikkejä sekä materiaalia, kuten esimerkiksi väritystehtäviä.

Taulukko 1. Tietokoneen käyttö lasten kanssa.

Käyttäessäsi tietokonetta työssäsi lasten kanssa, mihin sitä käytät?	Prosenttiosuus
Opetuspelit (11 henkilöä, n=21)	52 %
Viihteelliset asiat (pelit, sadut, videot ym.) (13 henkilöä, n=21)	62 %
Tiedon etsintä internetistä (11 henkilöä, n=21)	52 %
Muuhun, mihin? (3 henkilöä, n=21)	14 %

Taulukosta 2 ilmenee, mihin vastaajat käyttävät tietokonetta muutoin työssään kuin lasten kanssa toimiessaan. Vastauksia tähän kysymykseen tuli 51 kappaletta ja vastaajat saivat valita useamman vastausvaihtoehdon. Suurin vastausprosentti tuli sähköpostin käytölle. Seuraavaksi suosituimmat käyttökohteet olivat tekstinkäsittely ja internet. Vastaajat käyttivät tietokonetta jonkin verran myös oman työn suunnitteluun ja taulukkolaskentaan. Esitysgrafiikkaa käytti työssään vain yksi henkilö. Muita asioita, joihin vastaajat käyttävät tietokonetta työssään ovat: Titania (työaikasuunnittelu), Effica (lapsien hoitovuorot, lapsien hoitopäivät), kuvien siirto tietokoneelle, askarteluvinkkien etsiminen, kuvien, värityskuvien ja viittomakuvien etsintä sekä tulostus.

Taulukko 2. Tietokoneen käyttö työssä muutoin kuin lasten kanssa.

Käyttäessäsi tietokonetta työssäsi muutoin kuin lasten kanssa, mihin sitä käytät?	Prosenttiosuus
Tekstinkäsittely (41 henkilöä, n=51)	80 %
Taulukkolaskenta (11 henkilöä, n=51)	22 %
Esitysgrafiikka (1 henkilöä, n=51)	2 %
Internet (39 henkilöä, n=51)	76 %
Sähköposti (50 henkilöä, n=51)	98 %
Oman työn suunnittelu (28 henkilöä, n=51)	55 %
Muu, mikä? (8 henkilöä, n=51)	16 %

Tietokoneen sijoitus päiväkodissa/ryhmäperhepäiväkodissa on tärkeää, jotta sitä on helppo hyödyntää sekä varhaiskasvattajan muissa tehtävissä, että lasten kanssa toimies-
sa. Tietokone, jota käytetään lasten kanssa, olisi hyvä sijaita sellaisessa tilassa, jossa
muutoinkin toimitaan lasten kanssa. Tällöin tietokonetta tulee käytettyä useammin, eikä
tarvitse poistua normaalista toimintatilasta. Vastaajista 69 % (36 henkilöä, n=52) ilmoit-
ti, että tietokone sijainnin olevan hyvä ja sitä on helppo käyttää lasten kanssa toimiessa.
Loput vastaajista (31 %, 16 henkilöä, n=52) ilmoittivat, että tietokoneen sijaintipaikan
vuoksi, sitä ei ole helppo hyödyntää lasten kanssa toimiessa.

5.4. Tietokoneen käyttötaidot ja koulutus

Tietokoneen käyttötaidot ovat tärkeä asia nykypäivänä melkein alalla kuin alalla. Myös
varhaiskasvattajat käyttävät työssään paljon tietokonetta, joten on mielenkiintoista ja
tärkeää tietää, millä tasolla heidän käyttötaitonsa ovat ja onko työnantaja panostanut
heidän atk-koulutukseensa. Atk-koulutukseen oli osallistunut 62 % (32 henkilöä, n=52)
vastanneista ja 38 % (20 henkilöä, n=52) ei ollut osallistunut minkäänlaiseen atk-
koulutukseen.

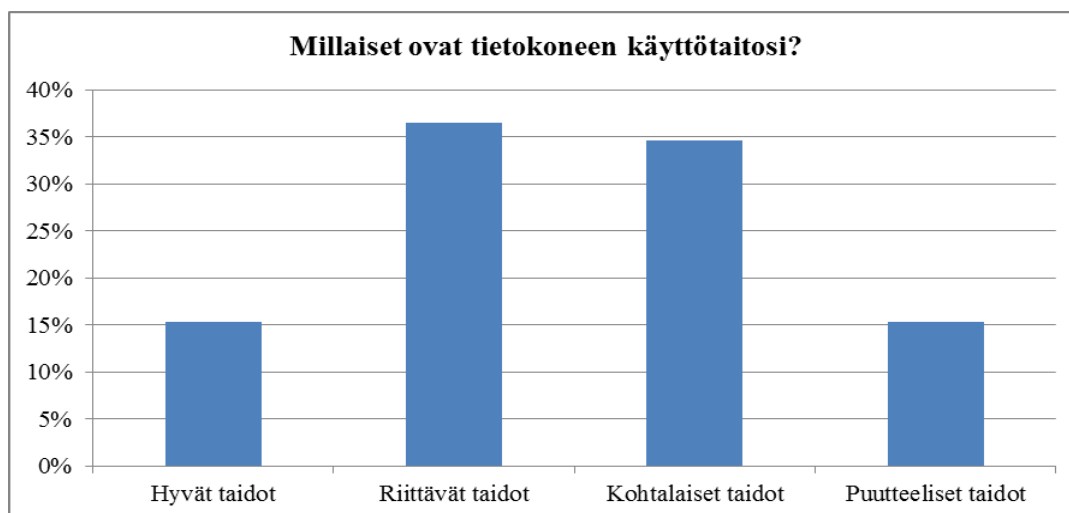
Taulukosta 3 käy ilmi onko atk-koulutus ollut työnantajan järjestämää vai omaehtoista.
Tähän vastasi ainoastaan ne vastaajat, jotka olivat osallistuneet atk-koulutukseen
(n=32). Atk-koulutuksen toistuvuuteen vastaajat saivat valita useamman vaihtoehdon.
Suurimmaksi osaksi (59 %, 19 henkilöä) vastaajat olivat osallistuneet työnantajan kus-

tantamaan kertaluonteiseen koulutukseen. Silloin tällöin tapahtuvaan työnantajan kustantamaan koulutukseen ja omaehtoiseen itse kustantamaan koulutukseen oli molempiin osallistunut 28 % (9 henkilöä) vastaajista. Pienimmäksi osuudeksi jäi työnantajan kustantama säännöllisesti toistuva koulutus, johon oli osallistunut 9 % (3 henkilöä) vastaajista.

Taulukko 3. Atk-koulutuksen toistuvuus.

Oliko atk-koulutuksesi?	Prosenttiosuus
Säännöllisesti toistuvaa (työnantajan kustantama) (3 henkilöä, n=32)	9 %
Silloin tällöin tapahtuvaa (työnantajan kustantama) (9 henkilöä, n=32)	28 %
Kertaluonteista (työnantajan kustantama) (19 henkilöä, n=32)	59 %
Omaehtoista (itsekustantama) (9 henkilöä)	28 %

Kyselyssä pyydettiin vastaajilta myös arviota omista tietokoneen käyttötaidoistaan (kuvio 10). Vastausvaihtoehdot olivat: 1) hyvät taidot, 2) riittävät taidot, 3) kohtalaiset taidot, 4) puutteelliset taidot. Vastaajien arvoissa taitojaan riittävät taidot (37 %, 19 henkilöä, n=52) ja kohtalaiset taidot (35 %, 18 henkilöä, n=52) saavuttivat hyvin tasaväkisen tuloksen. Hyvät taidot (15 %, 8 henkilöä, n=52) ja puutteelliset taidot (15 %, 8 henkilöä, n=52) omaavien vastaajien prosenttiosuudet olivat täsmälleen samat.

Kuvio 10. Tietokoneen käyttötaidot.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan taitojaan erilaisten tietokoneen toimintojen hallitsemisessa. Toiminnot, joita vastaajia pyydettiin arvioimaan, olivat tietokoneen hallinnan kannalta perustoimintoja, jotka varhaiskasvattajan työssä olisi hyvä hallita. Vastaajat saivat valita tietyn toiminnon kohdalla miten he hallitsevat sen, vaihtoehdot toiminnon hallitsemiseen olivat: 1) en hallitse, 2) heikosti, 3) kohtalaisesti, 4) hyvin. Arvioitavia toimintoja olivat:

- Ohjelmien/tiedostojen avaaminen ja sulkeminen
- Tiedostojen tallentaminen eri asemille
- Tiedostojen kopiointi, liittäminen ja poistaminen
- Pikakuvakkeen lisääminen työpöydälle
- Sähköpostin lähetys ja vastaanotto
- Sähköpostin liitetiedoston lähettäminen, avaaminen ja tallennus
- Tiedon etsiminen internetistä
- Internetin hyödyntäminen työn tukena.

Tietokoneen toimintojen hallitsemisen -kysymyksen vastausten perusteella pystyy jollakin osin arvioimaan lisäkoulutuksen tarvetta ja minkä tasoista koulutuksen pitäisi olla. Vastauksista on koostettu taulukko, josta käy ilmi vastaajamäärät ja prosenttiosuudet, nämä ovat tarkasteltavissa liitteessä 3.

Suurin osa vastaajista (77 %, 40 henkilöä, n=52) olivat sitä mieltä, että hallitsevat ohjelmien ja tiedostojen avaamisen sekä sulkemisen hyvin, kohtalaisesti tämän hallitsevat 17 % (9 henkilöä, n=52) vastaajista. Heikosti tämän toiminnon hallitsi ainoastaan 6 % (3 henkilöä, n=52), ”en hallitse” -vastauksia ei tullut ainuttakaan. Ohjelmien ja tiedostojen avaaminen sekä sulkemisen hallitseminen on siis kaikilla vastaajilla jollakin tavalla hallussa.

Tiedostojen tallentamisen eri asemille hallitsi hyvin tai kohtalaisesti 71 % (37 henkilöä, n=52) vastaajista, kun taas heikosti tai ”ei lainkaan hallitse” -vastauksia oli 29 % (15 henkilöä, n=52). Pikakuvakkeen lisäämisen työpöydälle hallitsi suurin osa vastaajista hyvin (40 %, 21 henkilöä, n=52) tai kohtalaisesti (27 %, 14 henkilöä, n=52). Heikosti

tämän toiminnon hallitsi 23 % (12 henkilöä, n=52) vastaajista ja ei lankaan hallinnut 10 % (5 henkilöä, n=52) vastaajista. Nämä molemmat toiminnot eli tiedostojen tallentamisen eri asemille ja pikakuvakkeen lisäämisen työpöydälle voisi määritellä perustoiminnoksi tietokoneen käytön kannalta, joten näiden toimintojen olisi hyvä olla hallussa jokaisella käyttäjällä. Nämä toiminnot kannattaisi ohjeistaa ja kerrata varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa.

Vastaajilta kysyttiin myös sähköpostiin liittyviä toimintoja, koska sähköpostin käyttö on nykypäivänä melkein työssä kuin työssä tarpeellista hallita. Sähköpostin käyttö näytti vastaajilla olevan todella hyvin hallussa, koska 98 % (51 henkilöä, n=52) vastaajista ilmoitti hallitsevansa sähköpostin lähetyksen ja vastaanoton hyvin tai kohtalaisesti. Ainoastaan yksi (2 %, n=52) vastaaja vastasi, että hallitsee sähköpostin lähetyksen ja vastaanoton heikosti, ”en lainkaan” -vastauksia ei tullut yhtäkään. Vastaajista 87 % (45 henkilöä, n=52) ilmoitti hallitsevansa sähköpostin liitetiedostojen lähettämisen, avaamisen ja tallennuksen hyvin tai kohtalaisesti. Heikosti tai ei lainkaan tämän toiminnon hallitsi 13 % (7 henkilöä, n=52) vastaajista.

Tiedon etsiminen internetistä oli vastaajilla myös hyvin hallussa, sillä 87 % (45 henkilöä, n=52) vastaajista ilmoitti hallitsevansa toiminnon hyvin. Kohtalaisesti toiminnon ilmoitti hallitsevansa 13 % (7 henkilöä, n=52) vastaajista. Tiedon etsinnän hallitsi siis hyvin tai kohtalaisesti täydet 100 % (52 henkilöä, n=52) vastaajista. Myöskään internetin hyödyntämisessä työn tukena ei vastaajilla näyttänyt olevan ongelmia, koska 96 % (50 henkilöä, n=52) ilmoitti hallitsevansa internetin hyödyntämisen hyvin tai kohtalaisesti. Ainoastaan 4 % (2 henkilöä, n=52) ilmoitti hallitsevansa toiminnon heikosti, ”en lainkaan” -vastauksia ei tullut ainuttakaan.

Vastauksien perusteella vaikuttaisi siltä, että tietokoneen perustoiminnot ovat suurimmalla osalla hyvin hallussa, koska jokaisen toiminnon kohdalla yli 40 % vastaajista on ollut sitä mieltä, että hallitsevat toiminnot hyvin. En hallitse vastauksia jokaisen toiminnon kohdalla on alle 10 %, alkuoletuksena oli, että tämä prosenttiosuus olisi ollut paljon suurempi.

Taulukosta 4 käy ilmi vastaajien halukkuus saada lisäkoulutusta tietokoneen käytöstä, tähän kysymykseen vastaajat saivat valita myös useamman vaihtoehdon. Suurimman suosion vastaajien kesken saavutti lisäkoulutus aiheesta lapsien kanssa toimiminen tietokoneella, jonka valitsi 48 % (25 henkilöä) vastaajista. Myös lisäkoulutuksen halukkuus työvälinohjelmista (Word, Excel, PowerPoint) nousi suosituksi (38 %, 20 henkilöä). Tietokoneen peruskäyttöön halusi lisäkoulutusta 25 % (13 henkilöä), internetin käyttöön 6 % (3 henkilöä), sähköpostikoulutusta 12 % (6 henkilöä). Vastausvaihtoehtona oli myös ”En ole halukas saamaan koulutusta tietotekniikasta”. Tämän vaihtoehdon valitsi 13 % (7 henkilöä).

Taulukko 4. Lisäkoulutuksen tarve.

Mihin toivoisit saavasi lisäkoulutusta työsi puolesta?	Prosenttiosuus
Tietokoneen peruskäyttö (13 henkilöä, n=52)	25 %
Työvälinohjelmat (20 henkilöä, n=52)	38 %
Internet (3 henkilöä, n=52)	6 %
Sähköposti (6 henkilöä, n=52)	12 %
Lapsien kanssa toimiminen tietokoneella (25 henkilöä, n=52)	48 %
Muuhun, mihin? (12 henkilöä, n=52)	23 %
En ole halukas saamaan koulutusta tietotekniikasta. (7 henkilöä, n=52)	13 %

Lisäkoulutushalukkuuteen sai yhdessä vaihtoehdossa vastata myös avoimesti. Muihin asioihin halusi koulutusta 23 % (12 henkilöä) vastaajista. Asiat, joihin vastaajat haluavat lisäkoulutusta olivat:

- Titania (työaikasunnittelu)
- Efficia (lapsien hoitovuorot, lapsien hoitopäivät)
- Kuvien käsittely ja liitetiedostot
- Valokuvien siirtäminen kamerasta tietokoneelle
- Muistitikun käyttö
- Tiedostojen hallinta, esim. tallennus, kopiointi, kansioiden luonti.

5.5. Mielipiteet tietotekniikasta ja mediakasvatuksesta

Viimeisessä kysymyksessä kysyttiin vastaajien mielipiteitä tietotekniikasta ja mediakasvatuksesta. Kaikki vastaajat vastasivat tähän kysymykseen (n=52). Kysymys oli Likert -tyyppinen asteikkokysymys, joka sisälsi 27 kohtaa. Asteikko oli viisiportainen, jonka vastausvaihtoehdot olivat: 1) täysin samaa mieltä, 2) osittain samaa mieltä, 3) en osaa sanoa, 4) osittain eri mieltä, 5) täysin eri mieltä. Aluksi väittämät ryhmiteltiin neljään eri kategoriaan, joita olivat:

- Varhaiskasvattaja ja tietotekniikka
- Mediakasvatus
- Positiivisia väittämiä tietotekniikasta ja mediasta
- Negatiivisia väittämiä tietotekniikasta ja mediasta.

Ryhmittelyn jälkeen koostettiin taulukko (liite 4), joka sisältää vastaajamäärät ja prosenttiosuudet. Vastauksista on koostettu myös taulukko (liite 5), josta käy ilmi keskiarvot ja keskihajonnat.

Ensimmäinen kategoria *varhaiskasvattaja ja tietotekniikka* sisältää kuusi eri väittämää. Pääasiassa vastaajat kokivat, että tietokone on tarpeellinen väline ja sitä on suhteellisen helppo käyttää. Noin 73 % (38 henkilöä) vastaajista olivat sitä mieltä, että tietokonetta ei ole vaikea käyttää. Suurin osa (88 %, 46 henkilöä) vastaajista ei myöskään kokenut tietokonetta rasitteeksi, jota on pakko käyttää tai opetella käyttämään.

Tietokoneiden ollessa nykypäivänä hyvin olennaisena osana yhteiskuntaa, vastaajista 87 % (45 henkilöä) olivat sitä mieltä, että tietokone on tärkeä väline nyky-yhteiskunnassa. Tietokoneiden tarpeellisuutta päiväkodissa on pohdittu paljon vuosien varrella. Tämän kyselyn vastaajista yli 80 % oli sitä mieltä, että tietokone on tarpeellinen väline myös päiväkodeissa. Tietotekniikka vaatii osaamista ja tietotaitoa, joten myös vastaajien mielestä varhaiskasvattajilla tulisi olla tietotekniikan suhteen riittävä koulutus. Vastaajista ainoastaan 6 % (3 henkilöä) oli sitä mieltä, ettei varhaiskasvattajalla täydy olla tietoteknistä koulutusta.

Tietotekniikka ja muu teknologia tuo uusia mahdollisuuksia niin viihteelliseen käyttöön kuin hyötykäyttöönkin. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus laatima valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirja edellyttää, että varhaiskasvattajan tulee huomioida uuden teknologian tuomat mahdollisuudet, hyödyt ja edellytykset työnsä tukena. (Stakes 2005: 16–17.) Kyselyn vastaajista 88 % (46 henkilöä) olivat myös sitä mieltä, että varhaiskasvattajan tulee tiedostaa uuden teknologian tuomat hyödyt työssään.

Kysymyksen toisen kategorian väittämät käsittelevät *mediakasvatusta*, tämän kategorian alla väittämiä on kuusi. Tietoyhteiskuntamme asettaa kansalaisille erilaisia taitovaatimuksia, yhtenä taitovaatimuksena ovat mediataidot, jotka korostavat mediakasvatuksen tärkeyttä jo pientenkin lasten elämässä. Mediakasvatus on todella tärkeää nyky-yhteiskunnassamme ja myös yli 80 % kyselyn vastaajista oli tätä mieltä. Mediakasvatuksen näytellessä todella tärkeää roolia yhteiskunnassamme, suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että varhaiskasvattajat tarvitsisivat lisää mediakasvatuskoulutusta.

Mediakasvatuksen tarkoituksena on luoda pohja mediataidoille, joiden avulla pystytään käyttämään mediaa aktiivisesti ja kriittisesti. Mediakasvatus turvaa lapsen kasvua omalta osaltaan, kun lapsi kohtaa mediassa esimerkiksi väkivaltaa. Vastaajista 75 % (39 henkilöä) oli sitä mieltä, että mediakasvatus turvaa lapsen elämää nyky-yhteiskunnassa. Kuitenkin melkein yksi neljäsosa ei osannut sanoa antaako mediakasvatus lapselle turvaa vai ei.

Suunnitelmallisen ja tavoitteellisen mediakasvatuksen avulla pyritään tietoisesti vaikuttamaan yksilön median käyttöön, jolloin mediataidot syntyvät. Noin 90 % vastaajista oli sitä mieltä, että mediakasvatuksen täytyisi olla tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa. Mediataidot edistävät median ja tietotekniikan osalta lapsen hyvinvointia. Mediakasvatus edistää osaltaan lapsen hyvinvointia esimerkiksi auttaa myönteisen minäkuvan kehittymisessä ja vahvistumisessa. (Pentikäinen ym. 2007: 100-103.) Vastaajista yli 50 % (28 henkilöä) oli sitä mieltä, että mediakasvatus edistää lapsen hyvinvointia.

Median ollessa hyvin keskeinen osa lapsen toimintaympäristöissä, joissa lapset oppivat uusia asioita sekä ovat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, olisi tärkeää, että mediakasvatus kuuluisi osaksi arjen toimintaa, eikä sitä eriytettäisi siitä. Vastaajista noin 65 % oli sitä mieltä, että mediakasvatus olisi hyvä sisällyttää osaksi arjen toimintaa, noin 27 % vastasi ”en osaa sanoa”.

Kolmas kategoria sisältää *positiivisia väittämiä tietotekniikasta ja mediasta*. Tässä kategoriassa väittämiä oli yhdeksän. Tietotekniikka tuo paljon uusia mahdollisuuksia uusien asioiden oppimiseen. Tietotekniikan avulla opetus voi tapahtua esimerkiksi pelien ja internetin avustuksella, toki mahdollisuuksia on monia muitakin. Pelien avulla oppimisella on todettu olevan suora yhteys oppimismotivaation lisääntymiseen sekä samalla oppiminen on hauskaa ja kiehtovaa. Lapsien luontainen uteliaisuus ja uuden oppimista tuleva ilo ohjaa lapsista taitavia tietokoneen käyttäjiä, joka tekee oppimisesta hauskaa ja kiintoisaa. (Niinistö & Ruhala 2006: 89; Salonkoski 2006: 4.) Vastaajista 71 % (37 henkilöä) oli sitä mieltä, että tietokoneet lisäävät lasten oppimismotivaatiota ja 25 % ei osannut sanoa lisääkö tietokone lasten oppimismotivaatiota. Suurin osa (yli 80 %) vastaajista oli sitä mieltä, että tietokoneet tekevät oppimisesta hauskaa lapsille. Tietoteknisen oppimisympäristön on katsottu laajentavan lapsen maailmankatsomusta, opettavan luovaa ongelmanratkaisua sekä auttavan uusien asioiden ymmärtämisessä. Vastaajista 67 % (35 henkilöä) olivat tässä asiassa samaa mieltä. ”En osaa sanoa” -vastauksia tähän tuli noin yksi neljäsosa.

Median ja tietotekniikan avulla voidaan opetella erilaisia taitoja, kuten faktan ja fiktion erottamista, tiedonhakua ja -hallintaa. Media herättää usein erilaisia tunteita ihmisissä, joten myös tunnetilojen harjoittelu lasten kanssa median avustuksella on helppoa. Vastaajista 62 % (32 henkilöä) oli sitä mieltä, että median avulla voidaan harjoitella erilaisia taitoja. Tässäkin kohtaa ”en osaa sanoa” -vastauksia tuli runsaasti noin 36 % (19 henkilöä). Myös väittämään ”Media on hyvänä apuna tunnetiloja opetellessa” -vastauksista noin 30 % (16 henkilöä) oli ”en osaa sanoa”, kuitenkin melkein puolet oli silti sitä mieltä, että media on hyvänä apuna tunnetiloja opetellessa. Nykypäivänä media ja tietotekniikka helpottavat suunnattomasti tiedon etsintää ja hankintaa sekä ovat tuoneet siihen myös uusia rajattomia mahdollisuuksia. Myös vastaajat olivat samaa mieltä siitä, että

media ja tietotekniikka ovat tuoneet uusia mahdollisuuksia tiedon etsintään ja hankintaan. Tiedonhankinnan helpottamisen lisäksi media ja tietotekniikka tarjoavat hyviä materiaaleja, työskentelytapoja ja välineitä lasten oppimisen tueksi. Vastaajista yli 80 % (45 henkilöä) oli samaa mieltä.

Mediakasvatuksen on todettu hyvin ehkäisevän median aiheuttamia tunne- ja käyttäytymisriskejä lapsilla. Vastaajista hieman yli 50 % (28 henkilöä) olivat samaa mieltä asiasta. Noin 40 % (21 henkilöä) vastasi ”en osaa sanoa”.

Tietotekniikka- ja mediakasvatuksen ollessa valituksellista ja suunnitelmallista lapsi saa hyvät mediataidot sekä oppii käsittelemään mediaa oikealla tavalla, myös kriittisesti. Median ja tietotekniikan haitalliset vaikutukset lapsia kohtaan pystytään eliminoimaan samoilla tavoilla kuin tavallisessa elämässä yleensäkin. Kasvuympäristön ollessa tasa-painoinen ja turvallinen, pystytään lasta osaltaan suojaamaan median ja tietotekniikan huonoilta vaikutuksilta. Noin 82 % (43 henkilöä) vastaajista mieltää lapsen kasvuympäristöllä olevan suuri vaikutus siihen, miten tietotekniikka ja media vaikuttavat lapseen.

Neljännessä eli viimeisessä kategoriassa käsiteltiin *negatiivisia väittämiä tietotekniikasta ja mediasta*, väittämiä tässä kategoriassa oli kuusi. Ensin vastaajilta kysyttiin mielipidettä, viekö tietokoneen avulla tapahtuva opetus liikaa aikaa. Vastaajista 50 % (26 henkilöä) ei osannut sanoa ja noin 40 % (20 henkilöä) oli sitä mieltä, ettei tietokoneen avulla tapahtuva opetus vie liikaa aikaa. Noin 70 % (37 henkilöä) vastaajista eivät mieltäneet tietokoneen haittaavan lasten kehitystä ja oppimista.

Tietokoneella pelaamisesta ajatellaan usein negatiivisesti. Kuitenkin pelaaminenkin opettaa lapsille erilaisia taitoja, vaikka peli ei olisikaan tarkoitettu opetuskäyttöön. Pelatessa lapsi oppii esimerkiksi ongelmanratkaisua ja päättelykykyä. Suurin osa vastaajista, noin 80 % mielsivät tietokoneella pelaamisen osaltaan opettavaksi tekijäksi lapselle. Vaikka tietotekniikka on tuonut tullessaan paljon hyviä asioita, on silläkin kuitenkin kääntöpuolensa. Tietotekniikan on todettu aiheuttavan lapsilla ja nuorilla riippuvuutta sekä tämän myötä syrjäytyvyyttä. Vastaajista 48 % (24 henkilöä) ajattelivat tietotekni-

kan aiheuttavan syrjäytyvyyttä ja riippuvuutta, noin 20 % (10 henkilöä) vastasivat ”en osaa sanoa”.

Media ja tietotekniikka vaikuttavat lapsiin aina jollakin tavalla. Ne saattavat sisältää sellaista materiaalia, mitä lapset eivät vielä välttämättä ymmärrä, kuten esimerkiksi väkivaltaa. Mediakasvatuksen avulla pystytään kuitenkin suurilta osin vaikuttamaan siihen, miten lapsi käsittelee mediassa vastaan tulleita asioita. Kaikkien lapsien ollessa yksilöitä, mediassa kohdatut asiat vaikuttavat heihin eri tavoin. Ei voida siis ajatella, että lapsesta tulee aggressiivinen ja väkivaltainen pelkän median ja tietotekniikan vaikutuksesta, vaan niiden vaikutukset koostuvat ihmisestä, median sisällöstä ja erilaisista tilannetekijöistä (Mustonen & Pulkkinen 2003: 61). Väittämässä ”lapsen aggressiivisuus ja väkivaltaisuus johtuu usein median ja tietotekniikan vaikutuksista” vastaukset jakaantuivat jonkin verran, vastaajista 48 % (25 henkilöä) olivat väittämän kanssa samaa mieltä, 25 % (13 henkilöä) vastasi ”en osaa sanoa” ja 27 % (14 henkilöä) oli asian kanssa eri mieltä. Media ja tietotekniikan aiheuttaessa nykypäivänä monenlaisia uhkakuvia, asia mikä puhuttaa paljon on lasten lisääntyvä pahoinvointi ja se on usein liitetty johtuvaksi mediasta ja tietotekniikasta. Tähän varmasti vaikuttaa myös monen asian yhteenlaskettu summa, eikä voida ajatella mediaa ja tietotekniikka ainoiksi ”syyllisiksi”. Vastaajista noin 70 % (37 henkilöä) eivät kuitenkaan mieltäneet mediaa ja tietotekniikka ainoaksi syyksi lasten lisääntyvään pahoinvointiin.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa tarkasteltiin Kauhajoen kaupungin varhaiskasvatuksen päivähoitopuolen mediakasvatusta ja tietotekniikkaa. Tutkimuskohteena olivat Kauhajoen kaupungin varhaiskasvattajat, jotka työskentelevät joko päiväkodissa tai ryhmäperhepäiväkodissa. Varhaiskasvattajille suoritettiin internetkysely, joka toteutettiin loka–marraskuussa 2013. Tutkimuksen tuloksia on käsitelty kvantitatiivisesti, koska tutkimus oli luonteeltaan määrällinen tutkimus.

Tutkimuksen yhtenä tavoitteena oli selvittää henkilökunnan suhtautumista mediakasvatusta ja tietotekniikkaa kohtaan. Tutkimuksessa otettiin huomioon myös millä tasolla varhaiskasvattajien mediakasvatuksen ja tietotekniikan osaaminen ja hyödyntäminen on tällä hetkellä. Tavoitteena oli myös selvittää, miten varhaiskasvattajat hyödyntävät tietotekniikkaa oman työnsä tukena sekä lasten kanssa toimiessaan. Internetkyselyn tulosten avulla saatiin tietoa siitä, millaisia kehitystarpeita ja -haasteita mediakasvatus ja tietotekniikka asettaa Kauhajoen kaupungin varhaiskasvatukselle tulevaisuudessa.

Varhaiskasvattajien mediakasvatukseen ja tietotekniikkaan suhtautuminen oli tutkimustulosten perusteella pääosin positiivista. Varhaiskasvattajat totesivat, että media ja tietotekniikka aiheuttavat myös uhkakuvia ja haittavaikutuksia. Osaltaan se on totta, mutta kiinnitettäessä tarpeeksi huomiota mediakasvatukseen ja lapsen elämän ollessa tasapainossa, haittavaikutusten riskit pienenevät huomattavasti. Varhaiskasvattajat eivät kokeneet mediakasvatusta ja tietotekniikkaa turhiksi ja tarpeettomiksi asioiksi. Heidän mielestään niiden avulla tapahtuva oppiminen on lasten kannalta mielekästä ja lapset oppivat erilaisia taitoja ja tietoja.

Vastaajat mielsivät mediakasvatuksen tutuksi käsitteeksi ja puolet vastaajista oli osallistunut mediakasvatusta käsittelevään koulutukseen. Tuloksista kävi ilmi, että vastaajat kokevat mediakasvatuksen tärkeäksi asiaksi. Tämän perusteella oli yllättävää, että suuressa osassa Kauhajoen varhaiskasvatusta mediakasvatukseen ei kuitenkaan kiinnitetty tietoista huomiota. Tästä voisi siis vetää johtopäätöksen, että varhaiskasvatuksessa tulisi

kiinnittää enemmän huomiota mediakasvatukseen ja sen osaamiseen. Mediakasvatusta tulisi lisätä varhaiskasvattajien koulutukseen.

Tulosten perusteella varhaiskasvatuksen henkilöstön tietotekniikan osaaminen ja hyödyntäminen vaatii tietyiltä osa-alueilta lisää koulutusta. Varhaiskasvattajien tietotekninen perusosaaminen on tällä hetkellä riittävällä tasolla. Kuitenkin tietotekniikan kehityessä nopeasti tulisi varhaiskasvattajille järjestää säännöllisesti tietoteknistä koulutusta, jotta he pysyvät mukana kehityksessä. Tietotekniikan lisäkoulutus on tarpeen, jotta tietotekniikkaa voidaan hyödyntää oman työn tukena. Kasvattajat tarvitsevat myös koulutusta toimia lasten kanssa yhdessä tietokonetta käyttäen.

Kehittämishaasteeksi Kauhajoen kaupungin varhaiskasvatukselle voisi asettaa koulutusten järjestämisen edellä mainituilta osa-alueilta. Koulutukset lisääisivät varhaiskasvattajien tietoisuutta mediakasvatuksesta ja tietotekniikan hyödyntämisestä. Tämän myötä varhaiskasvattajat osaisivat paremmin toimia lasten mediakasvattajina sekä saisivat tietotekniikasta enemmän hyötyä ja tukea omassa työssä toimiessaan.

LÄHDELUETTELO

- Ainasoja Tuula (2008). Kansanlastentarhasta palvelevaksi varhaiskasvatuskeskukseksi. *Opetusalan järjestö- ja ammattilehti* 21, 34-37.
- Inkinen Tommi (2005). Johdattava polku lasten tietoyhteiskuntaan. Teoksessa: *Lapsuus mediamaailmassa. Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan*, 9-18. Toim. Anja Riitta Lahikainen, Pentti Hietala, Tommi Inkinen, Marjatta Kangassalo, Riikka Kivimäki & Frans Mäyrä. Helsinki: Gaudeamus.
- Järvinen Esa-Matti, Matti Lindh & Ari Alamäki (2001). Yleissivistävästä teknologiakasvatuksesta. Teoksessa: *Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa*, 7-25. Toim. Marjatta Kangassalo. Helsinki: Edita Oyj.
- Kankaanranta Marja (2001). Digitaaliset portfoliot varhaiskasvatusympäristöjen avaimis- ja arviointimenetelmänä. Teoksessa: *Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa*, 93-112. Toim. Marjatta Kangassalo. Helsinki: Edita Oyj.
- Kontio Tuula (2008). *Varhaiskasvatuksen seudullinen tieto- ja viestintäteknikkastrategia* [online]. Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisuja B.6. [sitteerattu 15.9.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://www.sosiaaliportti.fi/File/b0ad4b29-4e96-4051-a1d4-1cb2e9da1cba/Varhaiskasvatuksen+seudullinen+tv+strategia+2008-2015.pdf>>.
- Lehtipuu Unna (2006). *Ruuturitari ja digidonna – Lapsi matkalla mediaan*. Juva: WS Bookwell Oy.
- Muhonen Heli (2001). Lasten yhteistoiminnallisuus avoimessa tietokoneympäristössä. Teoksessa: *Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa*, 43-61. Toim. Marjatta Kangassalo. Helsinki: Edita Oyj.

- Mustonen Anu, Lea Pulkkinen (2003). *Sosiaalinen alkupääoma ja tietotekniikka* [online]. Tulevaisuusvaliokunta teknologian arviointeja 14. Eduskunnan kanslian julkaisu 1/2003. Helsinki: Jyväskylän yliopisto, Agora Center. [Siteerattu: 18.8.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: [http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip?\\${APPL}=erekj&\\${BASE}=erekj&\\${THWIDS}=0.10/1376811670_9640&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw.cgi/trip?${APPL}=erekj&${BASE}=erekj&${THWIDS}=0.10/1376811670_9640&${TRIPPIFE}=PDF.pdf)>.
- Niinistö Hanna, Anu Ruhala (2006). *Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla*. Opetusministeriön Mediamuffinsi-hanke 2006. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Niinistö Hanna, Anu Ruhala (2007). Pienten lasten mediakasvatus. Teoksessa: *Näkökulmia mediakasvatukseen*, 123-135. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2007. Toim. Heikki Kynäslahti, Reijo Kupiainen, Miika Lehtonen. Helsinki: Mediakasvatusseura ry.
- Ojala Mikko, Martti Siekkinen (1996). Toimintasuunnitelma tietokone lasten oppimisympäristönä -projektiin [online]. Teoksessa: *Tietotekniikan integrointi lasten oppimiseen ja opetukseen päiväkotitoiminnassa*. Toim. Martti Siekkinen & Mikko Ojala. Helsinki: Läntinen Sosiaalikeskus. [Siteerattu: 8.9.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/0cae08004a1563e8981bfc546fc4d01/hki1996.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=0cae08004a1563e8981bfc546fc4d01>>.
- PEGI S.A. (2013). *Tietoja PEGI-luokitusjärjestelmästä* [online]. [siteerattu 14.9.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://www.peginfo.fi/index/id/201/>>.
- Pekkarinen Asko (2001). Tieto- ja viestintätieteiden teknologia lasten ja aikuisten viestinnässä varhaiskasvatuksen alueella. Teoksessa: *Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa*, 78-92. Toim. Marjatta Kangassalo. Helsinki: Edita Oyj.

Pentikäinen Leena, Anu Ruhala & Hanna Niinistö (2007). *Mediametkaa! Osa 2 - Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan*. Opetusministeriön mediamuffinssi-hanke 2006-2007. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka ry.

Peura Juuso, Arsi Veikkolainen, Marjo Kankkonen & Anna Suutarla (2006). *Mediakasvatuksen työkirja* [online]. Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Siteerattu 8.11.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/1559f2b9ede1d4bcc8ef0d0004d203a3/1383912408/application/pdf/11644135/JKK_MediaTK_pieni.pdf>

Prensky Marc (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants* [online]. On the Horizon. NCB University. Painos 9. Numero 5. [Siteerattu 8.9.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://www.nnstoy.org/download/technology/Digital%20Natives%20-%20Digital%20Immigrants.pdf>>.

Saarenpää (2009). *Johdatusta oppimispelien ja pelaamalla oppimisen maailmoihin* [online]. [siteerattu 5.10.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://pelitieto.net/oppimispelit-ja-hyotypelaaminen/>>

Salonkoski Tarja (2006). *Noin kymmenen askelta peleihin* [online]. Mediakasvatus Metka ry, Opetusministeriön Mediamuffinssi –hanke 2006. [siteerattu 13.9.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://mediametka.fi/uploads/Noin%20kymmenen%20askelta%20peleihin%201.pdf>>.

Sosiaali- ja Terveysministeriö (2002). *Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista* [online]. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. [siteerattu 15.9.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>>.

Stakes (2005). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet* [online]. Oppaita 56. 2. painos. [siteerattu 13.4.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>>.

Stakes & Opetusministeriö Mediamuffinssi -hanke (2008). *Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa* [online]. [Siteerattu 6.9.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: http://www.kerhokeskus.fi/easydata/customers/kerhokeskus/files/mediakasvatus./mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa_verkkoversio.pdf>.

Tilastokeskus (2012a). *Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö* [online]. Liitetaulukko 1. Kotitalouden tietotekniset laitteet kotitalouden nettotulojen, asuinpaikan kaupunkimaisuuden ja kotitalouden koon mukaan 2012, %-osuus kotitalouksista. Suomen virallinen tilasto. [Siteerattu 6.10.2013]. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavana World Wide Webistä: <URL: http://www.stat.fi/til/sutivi/2012/sutivi_2012_2012-11-07_tau_001_fi.html>.

Tilastokeskus (2012b). *Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö* [online]. Suomen virallinen tilasto Internetin käytön muutokset. Suomen virallinen tilasto. [Siteerattu 6.10.2013]. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavana World Wide Webistä: <URL: http://www.stat.fi/til/sutivi/2012/sutivi_2012_2012-11-07_kat_001_fi.html>.

Suoranta Juha, Hanna Lehtimäki & Sampsa Hakulinen (2001). *Lapset tietoyhteiskunnan toimijoina*. Tampere: Tampereen yliopisto. Tietoyhteiskunnan tutkimuslaitos. Työraportteja 16/2001.

Tieke (2009). *Tietoyhteiskunnassa tarvittavat taidot määritely* [online]. [Siteerattu 4.10.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: <http://www.tieke.fi/pages/viewpage.action?pageId=15110422>>.

Valtioneuvosto (2006). *Kansallinen tietoyhteiskuntastrategia 2007-2015* [online]. Valtioneuvoston kanslia. Tietoyhteiskuntaohjelma. [Siteerattu 13.4.2013]. Saatavana World Wide Webistä: <URL: http://www.tietoyhteiskuntaohjelma.fi/esittely/fi_FI/1142405427272/index.html>.

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake

1. Ikä *

- alle 25 vuotta
- 25-35 vuotta
- 36-50 vuotta
- yli 50 vuotta

2. Mikä on koulutusasteesi? *

- Korkeakoulututkinto (esim. ammattikorkeakoulu, yliopisto)
- Toisen asteen tutkinto (esim. ammattikoulu, lukio, opisto)
- Peruskoulu

3. Mikä on ammattinimikkeesi? *

---

4. Minkä pituinen on työhistoriasi alalla? *

- alle vuosi
- 1-5 vuotta
- 5-15 vuotta
- yli 15 vuotta

5. Työskenteletkö? *

- Päiväkodissa
- Ryhmäperhepäiväkodissa

6. Minkä ikäisten lasten kanssa pääasiassa työskentelet? *

- Alle 3-vuotiaiden
- 3-6-vuotiaiden
- Ryhmässäni on sekä alle 3-vuotiaita että 3-6-vuotiaita

7. Onko mediakasvatus sinulle tuttu käsite? *

- Kyllä
- Ei

8. Kiinnitetäänkö yksikössäsi tietoista huomiota mediakasvatukseen? *

- Kyllä
- Ei

9. Oletko osallistunut koulutukseen, joka käsittelee mediakasvatusta? *

- Kyllä, työnantajan järjestämä koulutus.
- Kyllä, olen hankkinut koulutusta itsenäisesti.
- Kyllä, olen saanut koulutusta sekä työnantajalta että hankkinut sitä itsenäisesti.
- En ole osallistunut mediakasvatusta käsittelevään koulutukseen.

10. Kuinka usein käytät tietokonetta vapaa-ajallasi? *

- Päivittäin
- 1-3 päivänä viikossa
- 4-6 päivänä viikossa
- Harvemmin

11. Kuinka usein käytät tietokonetta työssäsi? *

- Päivittäin
- 1-3 päivänä viikossa
- 4-6 päivänä viikossa
- Harvemmin
- En lainkaan

12. Miten käytät tietokonetta työssäsi? *

- Käytäntietokonetta lasten kanssa toimiessa.
- Käytäntietokonetta muissa tehtävissä.
- Käytäntietokonetta sekä lasten kanssa toimiessa että muissa tehtävissä.

- Mikäli käytät tietokonetta vain lasten kanssa toimiessa vastaa ainoastaan kysymykseen 13.
- Mikäli käytät tietokonetta vain muissa tehtävissä vastaa ainoastaan kysymykseen 14.
- Mikäli käytät tietokonetta sekä lasten kanssa toimiessa että muissa tehtävissä vastaa molempiin kysymyksiin (13,14).

13. Käyttäessäsi tietokonetta työssäsi lasten kanssa, mihin sitä käytät?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Opetuspelit
- Viihteelliset asiat (pelit, sadut, videot ym.)
- Tiedon etsintä internetistä
- Muuhun, mihin? _____

14. Käyttäessäsi tietokonetta työssäsi muutoin kuin lasten kanssa, mihin sitä käytät?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Tekstinkäsittely (esim. Word)
- Taulukkolaskenta (esim. Excel)
- Esitysgraafikka (esim. Power Point)
- Internet
- Sähköposti
- Oman työn suunnittelu
- Muu, mikä? _____

15. Sijaitseeko tietokone yksikössäsi sellaisessa paikassa, että sitä on helppo käyttää lasten kanssa toimiessa? *

- Kyllä
- Ei

16. Oletko osallistunut atk-koulutukseen? *

- Kyllä
- En ole

17. Oliko atk-koulutuksesi?

Voit valita useamman vaihtoehdon. *

- Säännöllisesti toistuvaa (työnantajan kustantama)
- Silloin tällöin tapahtuvaa (työnantajan kustantama)
- Kertaluonteista (työnantajan kustantama)
- Omaehtoista (itseksustantama)

18. Millaiset ovat tietokoneen käyttötaitosi? *

- Hyvät taidot
 Riittävät taidot
 Kohtalaiset taidot
 Puutteelliset taidot

19. Hallitsetko seuraavat toiminnot? *

	En	Heikosti	Kohtalaisesti	Hyvin
Ohjelmien/tiedostojen avaaminen ja sulkeminen.	☐	☐	☐	☐
Tiedostojen tallentaminen eri asemille. (esim. T-asemalle tai muistitikulle)	☐	☐	☐	☐
Tiedostojen kopiointi, liittäminen ja poistaminen.	☐	☐	☐	☐
Pikakuvakkeen lisääminen työpöydälle.	☐	☐	☐	☐
Sähköpostin lähetyksen vastaanotto.	☐	☐	☐	☐
Sähköpostin liitetiedoston lähettäminen, avaaminen ja tallennus.	☐	☐	☐	☐
Tiedon etsiminen internetistä. (esim. Google)	☐	☐	☐	☐
Internetin hyödyntäminen työsi tukena. (esim. ammatilliset sivustot, lapsille suunnatut sivustot)	☐	☐	☐	☐

20. Mihin toivoisit saavasi lisäkoulutusta työsi puolesta? *

Voit valita useamman vaihtoehdon. *

- Tietokoneen peruskäyttö (Windows)
 Työvälineohjelmat (esim. Word -tekstinkäsittely)
 Internet
 Sähköposti
 Lapsien kanssa toimiminen tietokoneella
 Muuhun, mihin? _____
 En ole halukas saamaan koulutusta tietotekniikasta.

21. Mikä on mielipiteesi seuraaviin asioihin? *

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Tietokone on pelkkä raite, jota minun on pakko käyttää tai opetella käyttämään.	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokonetta on vaikea käyttää.	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokoneet ovat välttämättömiä nyky-yhteiskunnassa.	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokone on tarpeellinen väline päiväkodissa.	☐	☐	☐	☐	☐

Tietokoneen avulla tapahtuva opetus vie liikaa aikaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Varhaiskasvattajalla tulee olla tarpeiden mukainen koulutus tietotekniikasta.	☐	☐	☐	☐	☐
Varhaiskasvattajan täytyy tiedostaa uuden teknologian tuomat hyödyt.	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokoneet haittaavat lasten kehitystä ja oppimista.	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokoneet lisäävät lasten oppimismotivaatiota.	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokoneet tekevät oppimisesta hauskaa lapsille.	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokoneella pelaaminen ei opeta lapselle mitään.	☐	☐	☐	☐	☐
Tietotekniikan avulla tapahtuva opetus lisää lapsen maailmankatsomusta, opettaa ongelmanratkaisua sekä auttaa uusien asioiden ymmärtämistä.	☐	☐	☐	☐	☐
Mediakasvatus on mielestäni tärkeää.	☐	☐	☐	☐	☐
Mediakasvatus turvaa lapsen elämää nyky-yhteiskunnassa.	☐	☐	☐	☐	☐
Mediakasvatus edistää lapsen hyvinvointia.	☐	☐	☐	☐	☐
Mediakasvatuksen täytyy olla tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Mediakasvatus olisi hyvä sisällyttää osaksi arjen toimintaa.	☐	☐	☐	☐	☐
Varhaiskasvattajat tarvitsevat lisäkoulutusta mediakasvatuksesta.	☐	☐	☐	☐	☐
Median avulla voidaan harjoitella erilaisia taitoja, kuten esim. faktan ja fiktion erottamista.	☐	☐	☐	☐	☐
Media on hyvänä apuna opetellessa lapsen kanssa erilaisia tunnetiloja.	☐	☐	☐	☐	☐
Media ja tietotekniikka tuo uusia mahdollisuuksia tiedon etsintään ja täydentämiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
Mediakasvatus antaa hyvät ”rokotteet” median aiheuttamia tunne- ja käyttäytymisriskejä vastaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen kasvuympäristöllä on suuri vaikutus siihen, vaikuttaako media ja tietotekniikka lapseen myönteisesti vai kielteisesti.	☐	☐	☐	☐	☐
Media ja tietotekniikka tarjoavat hyviä työskentelytapoja, välineitä ja materiaaleja lapsen oppimisen tueksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen aggressiivisuus ja väkivaltaisuus johtuu usein median ja tietotekniikan vaikutuksista.	☐	☐	☐	☐	☐
Media ja tietotekniikka ovat ainoat syyt lapsien lisääntyvään pahoinvointiin.	☐	☐	☐	☐	☐
Tietotekniikka aiheuttaa syrjäytyvyyttä ja riippuvuutta.	☐	☐	☐	☐	☐

LIITE 2. Saatekirje

Arvoisa varhaiskasvattaja,

Olen Janika Leppänen, opiskelen Vaasan yliopistossa kauppatieteiden maisteriksi, pääaineenani tietotekniikka. Työskentelen Suupohjan Seutupalvelukeskuksessa järjestelmäasiantuntijana ja hoidan osaltani Kauhajoen varhaiskasvatuksen ICT-asioita.

Tällä hetkellä teen pro gradu -tutkielmaa aiheenani mediakasvatus ja tietotekniikan osaaminen sekä hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa, tarkastelun kohteena ollessa Kauhajoen varhaiskasvatus. Tutkielmani yhtenä osana suoritan tämän kyselyn Kauhajoen varhaiskasvatuksen henkilöstölle, jotka työskentelevät päiväkodeissa tai ryhmäperhepäiväkodeissa. Kyselyn avulla saan tarkempaa tietoa Kauhajoen varhaiskasvatuksen henkilökunnan mielipiteistä, näkemyksistä ja osaamisesta mediakasvatuksen ja tietotekniikan osalta.

Kyselyssä on erilaisista valintakysymyksistä, jotka koostuvat perustiedoista, mediakasvatuksesta, tietotekniikasta sekä mielipiteistäsi erilaisiin asioihin. Kyselyyn vastataan nimettömänä ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Pakolliset kysymykset on merkitty tähdellä kysymyksen perässä. Kyselyn tuloksia hyödynnän tutkielmani tekemiseen sekä toivoisin siitä olevan myös hyötyä Kauhajoen varhaiskasvatuksessa.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10-15 minuuttia.

Kyselyyn voi vastata **8.11.2013** saakka.

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu alla olevasta linkistä:

LIITE 3. Vastaajien tietokoneen toimintojen hallitseminen (n=52)

Tietokoneen toimintojen hallitseminen		
Ohjelmien/tiedostojen avaaminen ja sulkeminen.	vastaajamäärä	%-osuus
En hallitse	0	0,00 %
Heikosti	3	5,77 %
Kohtalaisesti	9	17,31 %
Hyvin	40	76,92 %
Yhteensä	52	100,00 %
Tiedostojen tallentaminen eri asemille (esim. T-asemalle tai muistitikulle).	vastaajamäärä	%-osuus
En hallitse	3	5,77 %
Heikosti	12	23,08 %
Kohtalaisesti	13	25,00 %
Hyvin	24	46,15 %
Yhteensä	52	100,00 %
Tiedostojen kopiointi, liittäminen ja poistaminen.	vastaajamäärä	%-osuus
En hallitse	5	9,62 %
Heikosti	7	13,46 %
Kohtalaisesti	15	28,84 %
Hyvin	25	48,08 %
Yhteensä	52	100,00 %
Pikakuvakkeen lisääminen työpöydälle.	vastaajamäärä	%-osuus
En hallitse	5	9,62 %
Heikosti	12	23,08 %
Kohtalaisesti	14	26,92 %
Hyvin	21	40,38 %
Yhteensä	52	100,00 %
Sähköpostin lähetys ja vastaanotto.	vastaajamäärä	%-osuus
En hallitse	0	0,00 %
Heikosti	1	1,92 %
Kohtalaisesti	6	11,54 %
Hyvin	45	86,54 %
Yhteensä	52	100,00 %

Sähköpostin liitetiedoston lähettäminen, avaaminen ja tallennus.	vastajamäärä	%-osuus
En hallitse	2	3,85 %
Heikosti	5	9,62 %
Kohtalaisesti	12	23,07 %
Hyvin	33	63,46 %
Yhteensä	52	100,00 %
Tiedon etsiminen internetistä (esim. google).	vastajamäärä	%-osuus
En hallitse	0	0,00 %
Heikosti	0	0,00 %
Kohtalaisesti	7	13,46 %
Hyvin	45	86,54 %
Yhteensä	52	100,00 %
Internetin hyödyntäminen työsi tukena (esim. ammatilliset sivustot, lapsille suunnatut sivustot).	vastajamäärä	%-osuus
En hallitse	0	0,00 %
Heikosti	2	3,85 %
Kohtalaisesti	15	28,84 %
Hyvin	35	67,31 %
Yhteensä	52	100,00 %

LIITE 4. Vastaajien mielipiteet tietotekniikasta ja mediakasvatuksesta lukumäärien ja prosenttiosuuksien mukaisesti (n=52)

Varhaiskasvattaja ja tietotekniikka		
1. Tietokone on pelkkä rasite, jota minun on pakko käyttää tai opetella käyttämään.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	0	0,00 %
Osittain samaa mieltä	5	9,61 %
En osaa sanoa	1	1,92 %
Osittain eri mieltä	10	19,23 %
Täysin eri mieltä	36	69,24 %
Yhteensä	52	100,00 %
2. Tietokonetta on vaikea käyttää.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	2	3,84 %
Osittain samaa mieltä	10	19,23 %
En osaa sanoa	2	3,84 %
Osittain eri mieltä	20	38,46 %
Täysin eri mieltä	18	34,63 %
Yhteensä	52	100,00 %
3. Tietokoneet ovat välttämättömiä nyky-yhteiskunnassa.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	40	76,92 %
Osittain samaa mieltä	5	9,61 %
En osaa sanoa	0	0,00 %
Osittain eri mieltä	3	5,78 %
Täysin eri mieltä	4	7,69 %
Yhteensä	52	100,00 %
4. Tietokone on tarpeellinen väline päiväkodissa.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	27	51,92 %
Osittain samaa mieltä	18	34,63 %
En osaa sanoa	1	1,92 %
Osittain eri mieltä	4	7,69 %
Täysin eri mieltä	2	3,84 %
Yhteensä	52	100,00 %
5. Varhaiskasvattajalla tulee olla tarpeiden mukainen koulutus tietotekniikasta.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	28	53,86 %
Osittain samaa mieltä	17	32,69 %
En osaa sanoa	4	7,69 %
Osittain eri mieltä	2	3,84 %
Täysin eri mieltä	1	1,92 %
Yhteensä	52	100,00 %
6. Varhaiskasvattajan täytyy tiedostaa uuden teknologian tuomat hyödyt.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	24	46,15 %
Osittain samaa mieltä	22	42,32 %
En osaa sanoa	4	7,69 %
Osittain eri mieltä	1	1,92 %
Täysin eri mieltä	1	1,92 %
Yhteensä	52	100,00 %

Mediakasvatus		
7. Mediakasvatus on mielestäni tärkeää.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	22	42,31 %
Osittain samaa mieltä	23	44,23 %
En osaa sanoa	7	13,46 %
Osittain eri mieltä	0	0,00 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
8. Mediakasvatus turvaa lapsen elämää nyky-yhteiskunnassa.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	17	32,69 %
Osittain samaa mieltä	22	42,31 %
En osaa sanoa	12	23,08 %
Osittain eri mieltä	1	1,92 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
9. Mediakasvatus edistää lapsen hyvinvointia.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	13	25,00 %
Osittain samaa mieltä	15	28,85 %
En osaa sanoa	17	32,69 %
Osittain eri mieltä	7	13,46 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
10. Mediakasvatuksen täytyy olla tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	33	63,47 %
Osittain samaa mieltä	14	26,92 %
En osaa sanoa	4	7,69 %
Osittain eri mieltä	1	1,92 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
11. Mediakasvatus olisi hyvä sisällyttää osaksi arjen toimintaa.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	13	25,00 %
Osittain samaa mieltä	21	40,39 %
En osaa sanoa	14	26,92 %
Osittain eri mieltä	4	7,69 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
12. Varhaiskasvattajat tarvitsevat lisäkoulutusta mediakasvatuksesta.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	22	42,31 %
Osittain samaa mieltä	23	44,23 %
En osaa sanoa	6	11,54 %
Osittain eri mieltä	1	1,92 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %

Positiivisia väittämiä tietotekniikasta ja mediasta		
13. Tietokoneet lisäävät lasten oppimismotivaatiota.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	13	25,00 %
Osittain samaa mieltä	24	46,16 %
En osaa sanoa	13	25,00 %
Osittain eri mieltä	2	3,84 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
14. Tietokoneet tekevät oppimisesta hauskaa lapsille.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	13	25,00 %
Osittain samaa mieltä	31	59,61 %
En osaa sanoa	8	15,39 %
Osittain eri mieltä	0	0,00 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
15. Tietotekniikan avulla tapahtuva opetus lisää lapsen maailmankatsomusta, opettaa ongelmanratkaisua sekä auttaa uusien asioiden ymmärtämistä.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	11	21,15 %
Osittain samaa mieltä	24	46,15 %
En osaa sanoa	14	26,94 %
Osittain eri mieltä	3	5,76 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
16. Median avulla voidaan harjoitella erilaisia taitoja, kuten esim. faktan ja fiktion erottamista.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	13	25,00 %
Osittain samaa mieltä	19	36,53 %
En osaa sanoa	19	36,53 %
Osittain eri mieltä	1	1,92 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
17. Media on hyvänä apuna opetellessa lapsen kanssa erilaisia tunnetiloja.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	7	13,46 %
Osittain samaa mieltä	18	34,62 %
En osaa sanoa	16	30,78 %
Osittain eri mieltä	9	17,30 %
Täysin eri mieltä	2	3,84 %
Yhteensä	52	100,00 %
18. Media ja tietotekniikka tuo uusia mahdollisuuksia tiedon etsintään ja täydentämiseen.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	32	61,55 %
Osittain samaa mieltä	17	32,69 %
En osaa sanoa	3	5,76 %
Osittain eri mieltä	0	0,00 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %

19. Mediakasvatus antaa hyvät ”rokotteet” median aiheuttamia tunne- ja käyttäytymisriskejä vastaan.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	6	11,54 %
Osittain samaa mieltä	22	42,31 %
En osaa sanoa	21	40,39 %
Osittain eri mieltä	2	3,84 %
Täysin eri mieltä	1	1,92 %
Yhteensä	52	100,00 %
20. Lapsen kasvuympäristöllä on suuri vaikutus siihen, vaikuttaa-ko media ja tietotekniikka lapsen myönteisesti vai kielteisesti.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	27	51,92 %
Osittain samaa mieltä	16	30,78 %
En osaa sanoa	7	13,46 %
Osittain eri mieltä	1	1,92 %
Täysin eri mieltä	1	1,92 %
Yhteensä	52	100,00 %
21. Media ja tietotekniikka tarjoavat hyviä työskentelytapoja, välineitä ja materiaaleja lapsen oppimisen tueksi.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	20	38,48 %
Osittain samaa mieltä	25	48,07 %
En osaa sanoa	6	11,53 %
Osittain eri mieltä	1	1,92 %
Täysin eri mieltä	0	0,00 %
Yhteensä	52	100,00 %
Negatiivisia väittämiä tietotekniikasta ja mediasta		
22. Tietokoneen avulla tapahtuva opetus vie liikaa aikaa.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	2	3,84 %
Osittain samaa mieltä	4	7,69 %
En osaa sanoa	26	50,00 %
Osittain eri mieltä	10	19,23 %
Täysin eri mieltä	10	19,23 %
Yhteensä	52	100,00 %
23. Tietokoneet haittaavat lasten kehitystä ja oppimista.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	0	0,00 %
Osittain samaa mieltä	7	13,48 %
En osaa sanoa	8	15,38 %
Osittain eri mieltä	21	40,38 %
Täysin eri mieltä	16	30,76 %
Yhteensä	52	100,00 %
24. Tietokoneella pelaaminen ei opeta lapselle mitään.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	1	1,92 %
Osittain samaa mieltä	7	13,46 %
En osaa sanoa	3	5,76 %
Osittain eri mieltä	26	50,00 %
Täysin eri mieltä	15	28,86 %
Yhteensä	52	100,00 %

25. Lapsen aggressiivisuus ja väkivaltaisuus johtuu usein median ja tietotekniikan vaikutuksista.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	2	3,84 %
Osittain samaa mieltä	23	44,23 %
En osaa sanoa	13	25,00 %
Osittain eri mieltä	10	19,24 %
Täysin eri mieltä	4	7,69 %
Yhteensä	52	100,00 %
26. Media ja tietotekniikka ovat ainoat syyt lapsien lisääntyvään pahoinvointiin.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	2	3,84 %
Osittain samaa mieltä	6	11,53 %
En osaa sanoa	7	13,46 %
Osittain eri mieltä	13	25,00 %
Täysin eri mieltä	24	46,15 %
Yhteensä	52	100,00 %
27. Tietotekniikka aiheuttaa syrjäytyvyyttä ja riippuvuutta.	Vastaajamäärä	%-osuus
Täysin samaa mieltä	2	3,84 %
Osittain samaa mieltä	23	44,23 %
En osaa sanoa	10	19,24 %
Osittain eri mieltä	11	21,16 %
Täysin eri mieltä	6	11,53 %
Yhteensä	52	100,00 %

LIITE 5. Vastaajien mielipiteet tietotekniikasta ja mediakasvatuksesta keskiarvon ja keskihajonnan mukaisesti (n=52)

Varhaiskasvattaja ja tietotekniikka		Vastaaja- määrä	Keskiarvo	Keskihajonta
1.	Tietokone on pelkkä rasite, jota minun on pakko käyttää tai opetella käyttämään.	52	4,5	0,9
2.	Tietokonetta on vaikea käyttää.	52	3,8	1,2
3.	Tietokoneet ovat välttämättömiä nyky-yhteiskunnassa.	52	1,6	1,2
4.	Tietokone on tarpeellinen väline päiväkodissa.	52	1,8	1,1
5.	Varhaiskasvattajalla tulee olla tarpeiden mukainen koulutus tietotekniikasta.	52	1,7	0,9
6.	Varhaiskasvattajan täytyy tiedostaa uuden teknologian tuomat hyödyt.	52	1,7	0,8
Mediakasvatus		Vastaaja- määrä	Keskiarvo	Keskihajonta
7.	Mediakasvatus on mielestäni tärkeää.	52	1,7	0,7
8.	Mediakasvatus turvaa lapsen elämää nyky-yhteiskunnassa.	52	1,9	0,8
9.	Mediakasvatus edistää lapsen hyvinvointia.	52	2,3	1,0
10.	Mediakasvatuksen täytyy olla tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa.	52	1,5	0,7
11.	Mediakasvatus olisi hyvä sisällyttää osaksi arjen toimintaa.	52	2,2	0,9
12.	Varhaiskasvattajat tarvitsevat lisäkoulutusta mediakasvatuksesta.	52	1,7	0,7
Positiivisia väittämiä tietotekniikasta ja mediasta		Vastaaja- määrä	Keskiarvo	Keskihajonta
13.	Tietokoneet lisäävät lasten oppimismotivaatiota.	52	2,1	0,8
14.	Tietokoneet tekevät oppimisesta hauskaa lapsille.	52	1,9	0,6
15.	Tietotekniikan avulla tapahtuva opetus lisää lapsen maailmankatsomusta, opettaa ongelmanratkaisua sekä auttaa uusien asioiden ymmärtämistä.	52	2,2	0,8
16.	Median avulla voidaan harjoitella erilaisia taitoja, kuten esim. faktan ja fiktion erottamista.	52	2,2	0,8
17.	Media on hyvänä apuna opetellessa lapsen kanssa erilaisia tunnetiloja.	52	2,6	1,0
18.	Media ja tietotekniikka tuo uusia mahdollisuuksia tiedon etsintään ja täydentämiseen.	52	1,4	0,6
19.	Mediakasvatus antaa hyvät ”rokotteet” median aiheuttamia tunne- ja käyttäytymisriskejä vastaan.	52	2,4	0,8
20.	Lapsen kasvuympäristöllä on suuri vaikutus siihen, vaikuttaako media ja tietotekniikka lapsen myönteisesti vai kielteisesti.	52	1,7	0,9
21.	Media ja tietotekniikka tarjoavat hyviä työskentelytapoja, välineitä ja materiaaleja lapsen oppimisen tueksi.	52	1,8	0,7

Negatiivisia väittämiä tietotekniikasta ja mediasta		Vastaaja- määrä	Keskiarvo	Keskihajonta
22.	Tietokoneen avulla tapahtuva opetus vie liikaa aikaa.	52	3,4	1,0
23.	Tietokoneet haittaavat lasten kehitystä ja oppimista.	52	3,9	1,0
24.	Tietokoneella pelaaminen ei opeta lapselle mitään.	52	3,9	1,0
25.	Lapsen aggressiivisuus ja väkivaltaisuus johtuu usein median ja tietotekniikan vaikutuksista.	52	2,8	1,0
26.	Media ja tietotekniikka ovat ainoat syyt lapsien lisääntyvään pahoinvointiin.	52	4,0	1,2
27.	Tietotekniikka aiheuttaa syrjäytyvyyttä ja riippuvuutta.	52	2,9	1,1